

ERDÉLYI LAP

4 Lei

Taxa postală plătită în
anrobării Dir. Gen. P.

T. „Otthon” Írók és Hírlapírók köre
GADY VII. F.

Főszerkesztő:
dr Paál Árpád

KERESZTÉNY MAGYAR POLITIKAI NAPILAP
IV. évfolyam, 232 (1100) sz. * Vasárnap, 1935 november 3

Főmunkatárs:
dr Gyárfás Elemér

November tizennegyedik a belpolitikai érdeklődés központjában

A belügyminiszter ugyanarra a napra a Nemzeti Parasztpárton kívül
Gogáéknak is pártgyűlést engedélyezett

Két zónára osztják a fővárost, hogy a két pártgyűlés
felvonulóit elkülönítsék egymástól

Bucurestiből jelentik: A miniszterelnök
Iasiban a pártok felelősségérzetére hivatkozva,
kért, hogy az ellenzék a mai nehéz külpoliti-
kai helyzetben tartózkodjék a kormány elleni
szenvedélyesebb föllépéstől. A felhívás nyomán
azt a híresztelést kezdték terjeszteni, hogy a
nemzeti parasztpárt lemond a november 14-
re tervezett óriási tömegű felvonulásáról. Mi-
halache parasztpárti vezér e híresztelésekkel
szemben kijelentette, hogy a párt „minden-
áron és minden áldozattal” végre fogja hajtani
a nagy felvonulást.

Bucuresti. Saját tud. Inculct belügymi-

niszter Lapusna községben nyilatkozott a no-
vember 14-iki nagygyűlésekről s többek között
a következőket mondotta:

— Két pártnak engedélyeztem a gyűlést,
a nemzeti parasztpártnak és a keresztény párt-
nak. Ezen a napon azonban Bucurestiben két szí-
goruan elválasztott zónára osztjuk, úgyhogy
összeütközésre nem kerülhet sor.

Bucuresti. Saját tud. Prahova-megye pre-
fektusa 28 községben november 14-re tűzte ki
a községi választásokat. Ezzel a nemzeti pa-
rasztpárt nagygyűlésén résztvevők számát
igyekszik csökkenteni.

Az angolok és franciák megegyeztek a megtorlások kezdő idejében

Az összeegyeztető bizottság ismét elnapolja üléseit
Óriási áruforgalom Olaszországba a megtorlások
megelőzésére

Genfből jelentik: Hoare angol külügymi-
niszter pénteken délelőtt Edennel együtt felke-
reste Lavallt, akivel hosszabb tanácskozást foly-
tatott. A megbeszélésen a francia delegáció
több tagja is jelen volt.

Népszövetségi körökben elterjedt hírek
szerint Lavall és az angol miniszterek között
megállapodás jött létre, a már elhatározott
gazdasági megtorló rendszabályok életbelépte-
lése tekintetében. Valószínűnek tartják e kö-
rökben, hogy

a megtorlások életbe léptetésének határ-
idejét már szombaton kitűzik,

utána pedig a megtorlásokkal foglalkozó nagy-
bizottság ismét elnapolja üléseit.

Zürichből jelentik: A svájci államvasutak
igazgatósága érdekes statisztikai megállapítást
tett azokról a szállítmányokról, melyeket
Svájcból, illetve Svájcban keresztül azóta kül-
döttek Olaszországba, mióta a Népszövetség
elviileg elhatározta a megtorlásokat. Eszerint a
szentgotthárdi vonalon Olaszország felé

olyan áruforgalom bonyolódott le, ami-
lyenre még nem volt példa a vasutvonal
fennállása óta.

A gazdasági összeköttetésekkel érdekelt orszá-
gokból siettek, hogy áruküldeményeiket Olasz-
országba juttassák, még mielőtt a megtorló
rendszabályokat a Népszövetség tényleg is
életbeléptetné.

Az angolok nem kínálnak megegyezést Olaszországnak Angliában megszüntetik a külön népszövetségi miniszteriumot

Genfből jelentik: Az angol delegáció cá-
folja azt a hírt, hogy az angol megbízottak
megegyezésre vonatkozó javaslatokat tennének
Olaszországnak.

Aloisi pénteken megérkezett Genfbe és
este hosszasan tanácskozott Lavallal.

Londonból jelentik: A News Chronicle ér-
tesülése szerint Eden megváltja tárcájától és
egy másik minisztérium — valószínűleg a had-
ügy — vezetését veszi át.

Ugyanezt a hírt a Berliner Tageblatt is
közli, hozzátéve, hogy új népszövetségi minisz-

tert nem neveznek ki, hanem Hoare maga ve-
szi kezébe a népszövetségi ügyeket is.

Churchillt arra szemelték ki, hogy minisz-
teri rangban reábizák az angol légi és száraz-
földi haderők együttműködésének megszerve-
zését.

A Havas szerint konzervatívparti körökben
cáfolják Eden távozásának hírét, s megállapít-
ják, hogy nem Eden távozásáról, hanem a nép-
szövetségi minisztérium teljes megszüntetésé-
ről lehet szó. Erre is azonban csak a választá-
sok után kerülhet sor.

Az építő ifjuság

S. I.) — Alig múlt el egy hete annak,
hogy ezen a helyen a 16 úttörő református
diákról írtunk, kik megoldották a megoldha-
tatlant és két kezük munkájával paplakot épi-
tettek egy 60 lelkes mezőségi szörványnek —
ma pedig levelet kaptunk az egyik nagy angol
hetilap levelezőjétől, ki e lelkes és eredményes
építkezésnek részleteit, s eredetét tudatolja,
mert bizonyos abban, hogy ez a történet lap-
jaink olvasóit érdekli.

Még sokkal előbb innen Erdélyből hívták
fel a figyelmünket arra, hogy ennek a mező-
ségi építkezésnek Székelyföldön ugyanezen a
nyáron párja akadt. A Homoród völgyének
történelmi és földrajzi nevezettségéhez, az
Orbán Balázs barlanghoz mintegy 5 km.
hosszú út vezet, mely az idők során nagyrészt
járhatatlanná vált: ezt az utat az unitárius
kollégiumok ifjusága egy havi megfeszített
munka árán e nyáron tökéletesen rendbehozta
s ezáltal a nevezetes barlangot hozzáférhetővé
tette. Az ifjak sátrak alatt laktak. A székely
lakosság a legnagyobb szeretettel vette körül
őket s a kemény testi munka, melyet önkén-
ten vállaltak, nem tévesztette el nagy erkölcsi
hatását a föld népére. Akik résztvettek a mun-
kának e táborozásában — mondja a tájékozta-
tónk — életük legnagyobb s legszebb élménye-
képpen hozták haza magukkal a közös fára-
dalmaknak s a közös eredményeknek emlékét.

Mind a két levél ugyanazt bizonyítja. A
nemzeti összefogásnak minden új módszere, a
közös sorsra rendelt emberek minden úttörő s
eredményes együttműködésük ma világ-
szerte mindenkit a legélményesebben érdek-
el, mert aligha akadhat ember, ki a maga kisebb vagy
nagyobb körében ne tapasztalta volna, hogy a
társadalmi együttműködésnek mostani formái
közül valami baj van, egyre nőnek a feladatok
s egyre csökken éppen azoknak a munkakedve
és érdeklődése, kik magát a szóbanforgó ki-
sebb vagy nagyobb társadalmi kört alkotják.
Ez az érdeklődés sugárzik az angol képeslap
munkatársának leveléből, kinek alapos tapasz-
talatai lehetnek arról, hogy kenyéradó gazdái
mire kíváncsiak s miért adnak pénzt. S nyil-
vánvaló, hogy ugyanez a lelki nyugtalanság
tölti meg azoknak a férfiaknak lelkét, kik ezt
az unitárius munkatársat megszervezték s a
munkát, melyet elvállaltak, hűen elvégezték.

Azt is mondhatná azonban valaki, hogy
ennek az érdeklődésnek, ezeknek a táborozá-
soknak s más efféle munkavállalásoknak lelki
rugói között nagyobb szerepe van a divatnak,
az újdonság ingerének, mint valami belső lelki
szükségnek, mely a társadalmi munka új és
eredményesebb összhangját keresi. Mondani is
fognak egészen bizonyosan ilyenformákat az
emberek, kik e történetekről tudomást szerez-
nek s azokról egymással szót váltanak, mert
magyarok között lekicsinyelni egymást s kétel-
kedni a jószándékokban a legősibb divat, mely
mindig új marad.

Ha azonban tényleg nem volna mindez
egyéb muló divatnál, külföldi példák követé-
sénél, a mezőségi paplak mégis csak áll s a
közeledő télben meleg otthona lesz a szörvány-
gondozó lelkésznek, a homoródi uton pedig
megindulhat a forgalom, ami eddig semmi-
képpen sem volt lehetséges.

Számunkra nem az a fontos és nem az a
tanulságos, hogy ezeknek a módszereknek mi
a története és hol az eredete, hanem az ered-
mény, amely létrejött s a feltételek, melyek ezt
az eredményt biztosították.

Ez a mezőségi paplaképítés és ez a szé-
kelyföldi útigazítás olyanok a mi szemünkben,
mint a laboratóriumi kísérletek.

Szép dolog ez a nevelő hatás, mit az ön-
zetlenül vállalt testi munka az ifjuságra gya-
korol s az a közelség, melybe a közös izzadság-

Almak? ASPIRIN

Bármilyen könyrendelést csakis az összeg előzetes beküldése vagy annak utánvételezése mellett teljesíthet könyosztályunk.

különböző társadalmi rétegekkel kerülnek. Még sokkal inkább azonban az a mélyeség jelképe, mely ezekben az ifjonti vállalkozásokban az egész erdélyi magyar élet számára lakozik.

Ezt az erdélyi magyar közéletet azzal szokták — rendszerint kivülálló — megvádolni, hogy nem demokratikus. Az igazság pedig az, hogy minden baja és gyengesége éppen azokból a parlamentáris és demokratikus formákból ered, melyeket ez a magyar közélet magának választott.

Van-e valaki közöttünk, kit nem fásztottak már ki különböző testületeink végnélküli szónoklatai, meddő vitái, melyeket mindig a felszólalók „különböző világnézete” hatott át, azonban sohasem követett a vitázók munkaválalása künn a terepen, hol a kérdések eldőlnek?

Nem emlékeztetnek-e különböző tanácskozó és határozó testületeink, egyházközségi, egyesületi s egyéb választmányainknak eredménytelen szöcsatái kicsiben a világ legdemokratikusabb parlamentjeinek szöcsérlésére? Mondhatja-e komolyan és becsületesen valaki, hogy e testületekbe, a magyar közélet nyilvánosságába vezető út el volna zárva előtte s ne lenne módjában e vitákban valahol résztvenni és a demokrácia klasszikus törvényei szerint véleményét nyilvánítani, felfogásának érvényesülését pedig ugyanezekkel a módszerekkel előkészíteni?

Aki csak valamennyire ismeri a kisebbségi népek hosszú történetét, tudnia kell, hogy eredményeket ezek a népek csak ott értek el, hol egész közéletüket a kemény és könyörtelen nemzeti fegyelem, az egymásba vetett bizalom és hűség, az áldozatkészség és munkavállalás jellemezték!

Amíg ugy tanácskozunk, vitázunk és határozunk, mintha az egész közigazgatás, a jegyző, a bíró, a csendőr csak a mi döntéseinket várná, hogy azokat sietve végrehajtsa és nem úgy, ahogyan a nehéz munkába indulók elosztják egymás között a feladatjaikat, munkavégzéssel pedig ki-ki beszámol a maga részének állásáról, — kevés kilátása van annak, hogy belső megerősödésünknek, külső ellenállásunknak ügye előbbre jusson.

Ennek a népi összefogásnak pedig ugyanaz a legfőbb feltétele, mint ezeknek az építő táborozásoknak: *tökéletes nemzeti egyértelműség és egyszerűség.*

Az a mozgalom, melynek ez az egyértelműség és egyszerűség lesz a gerince, teremteni fog a semmiből is. Amíg egyéb laza és ellenőrizhetetlen szálakra bízunk az összetartást, az együvé tartozásunk csak arra lesz jó, hogy a felelősséget egymásra tologassuk s végnélküli beszédekkel kínozzuk egymást.

Az abessziniai északi harc-vonalon nagy csata folyik

Délen az olaszok elfoglalták Ogaden tartomány fővárosát, De Bono tábornok hírei szerint az abesszin főemberek tolonganak a behódolásra

Rómából jelentik: Az olasz sajtó és propagandaügyi minisztérium pénteken délelőtt adta ki 34-es számú harctéri jelentését. Eszerint: De Bono tábornok táviratozza, hogy a még meg nem hódított területekről állandóan jelentkeznek az abesszin főemberek az olasz katonai hatóságoknál, hogy megadják magukat. A már behódolt tigreai fegyveres csapatok önként olasz katonai szolgálatba léptek és rövid kiképzés után most már ők biztosítják a rendet Nyugat-Tigrében. A déli, szomáli front valamennyi szakaszán jelentékeny járőrsatározások folytak. A légi haderők is élénk tevékenységet fejtettek ki.

Nagyobb hadi mozdulatok.

Aszmarából jelentik: A déli hadszíntérről szombaton reggel érkezett jelentés szerint, Graziani tábornok csapatai elfoglalták Ogaden fővárosát, Gorahajt.

Az abesszinek ellentámadása a tigreai tartományból induló olasz előnyomulás főtartóztatására.

Aszmarából jelentik: A tigreai olasz hadvezetőségnek az a benyomása, hogy az abesszin csapatok ellentámadásra készülnek. Az abesszinek minden reményüket az olaszok Tigréből való előnyomulásának feltartóztatására helyezik. Viszont, ha az olaszoknak sikerül innen is tovább előnyomulniok, akkor ugyanez az

ő feltételezésük szerint, Abessziniában minden rend felbomlik s a törzsfőnökök elpártolnak a négustól.

Egy vad törzs sikere az olasz gépfegyverekkel szemben.

Addisz-Abéből jelentik: Abesszin részről érkezett jelentés szerint a danakil sivatagban vad aszaimara törzsek megtámadtak egy olasz élelmiszerszállító tevékaravánt. Bár az olaszok gépfegyverrel védekeztek, a vadak mégis rengeteg embert lemészároltak és élelmiszertel megrakott 25 tevéet zsákmányoltak.

Az olaszok elfoglalták Makalét Készülnek az abessziniai angol zóna megtámadására.

Londonból jelentik: Az Exchange Telegraph megemlékeztet addisz-abebei jelentése szerint az olaszok pénteken reggel elfoglalták Makalet.

Római jelentés a hírt nem erősíti meg, csupán annyit közöl, hogy az olasz csapatok többször áthaladtak a városon és újra visszatértek Tigrébe. Makale különben nem áll katonai megszállás alatt, de a város közvetlen környékén igen sok abesszin katona van.

Rómából jelentik: Itteni jelentés szerint De Bono tábornok, az abesszin-eritreai határ nyugati szélén, a Setit folyó mentén, 20 ezer főnyi hadsereget vont össze. E hadsereggel 1-2 héten belül megkezdte az előnyomulást a sudáni határ hosszában, a Tana-tó vidékének meghódítására. Ez a vidék az, ahol az angol érdek legjobban szemben áll az olaszokéval.

Női-, férfi- és gyermek

CIPŐ

divatkülönlegességek az őszi- és téli szezonra dús választékban

Az 1935. évi hó- és sárcipő divatuidonságai.

MUHARY

cipőáruházban Oradea, Biv. Reg. Ferdinand No. 9.

Péterke elment

Irtá: Ferisek Ferenc

Azon az erdei tisztáson, ahol apró cserkészsátrak játszottak vakondtúrást, rövidnadrágos, derékig pucér emberkék örültek az életüknek. Lelkes kalaphajigálás közben éppen sorakoztak, mert fürdeni indultak.

Vidáman dalolva taposták az utat, éppen huszonheten. Csak úgy harsogott: „A mellényem sárga piké, sejt, de sárga piké”...

„A Bandi” — így hívták a háta megett Fazekas Endrét, a tanárukat — fődétlen fővel, derűsen lépkedett mögöttük. Lefele tartottak a falu felé. Jó harmincöt percre volt az uszoda; ha úgy tetszik, strand. A cserkészvágályom ebben a rekkenő augusztusi melegben.

Mentek hát, frissen, énekszóval. A gyerekek a hűs víznek örültek, a feleseknek s a vizi-csatáknak. A tanár meg annak örült, hogy mindjárt meglátja a feleségét. Klárikát, aki utána jött az urának, egy falubeli tornácos kis házban lakott s délelőttökint itt szoktak találkozni. Tudnak örülni egymásnak és ennek már előre örülnek.

A bejáratnál szép rendezesen sorbaálltak a fiúk és Fazekas, ahogy szokta, megváltotta a huszonhét plusz egy kedvezményes jegyet.

Megcsókolta a feleségét s pillanattal később már derékig állott a vízben. Karját összefonta a bronzmellén — Klárika titokban pírulva gyönyörködött benne — úgy vigyázta, merre vannak a fiai. A víz símogatóan hűvös volt, a felesége piros sapkája hol itt, hol ott bukkant fel, mindig a közelében, a nap mámorosan sütött, mintha maga is örülne az örvendzőkkel — szép a világ —, gondolta Fazekas Endre.

Egyszerre észrevette, hogy nincs a Dorogi. Hol a Dorogi?

Az egyik fiú tölcserít csinált a tenyeréből, hogy túlharsogja a lármát:

— Biztosan hintázik!

Csakugyan. Ez a gyerek bolondja volt a hintának. Kis kék trikópendelye most is ott lengett az egyik hintán a strand végében. A hinta már jó magasan szállt s ő még mindig hajította — látszott —, egyre biztatta még a meghajított térdei ütemes rángásával.

Fazekas két kisujját a szájába dugta s cserkészfüttyöt küldött feléje, majd kiáltott is: — Péter! Gyere már lel Elég volt!

Péter — kis csaesí — nemhogy elnyúlt volna most már a kényelmes hajóhintában, amíg az megáll, nem, továbbra is állva himbálta magát.

Nemsokára jesszállt, — lábaiban még a hinta himbálásának emlékeivel — s kicsit tán-

torogva szaladni kezdett a medence felé.

— Várj egy kicsit — kiáltott rá a tanár, de a gyerek nem hallotta, már be is ugrott a kis vízbe. Nem a lépcsőkön került lefelé, egyszerűen beleugrott fentről. A víz méltatlankodott, ahogy már szokott ilyenkor s egyszeribe száraz fröccsent. Tele lett tőle a pajtasok szeme, szája. Rögtön utána újra felbukkant — két soványka karját úgy tartotta felfelé, mintha bele akarna kapaszkodni napfénybe, égbe, levegőbe, mindenbe, vagy mintha búcsút akarna inteni a világnak — aztán újra visszazuhant.

Valamelyik ijedten ujságotlta:

— Tanár úr kérem... rosszul lett a Dorogi!

Fazekas akkor pillanat alatt elkapta a gyereket a többiektől s igazán mint valami cseppnyi aranyhalat, amit a farkuszonyánál fogva tartanak fejjel lefelé, — vitte ki a könnyű testet. Csakhogy ez a hal nem csapkodott többé. Nem az. Kétségbeesetten mozdulatlan maradt.

Hogy a körorvos történetesen és véletlenül maga is kinn fürdött, ez mindenesetre jó volt, de szerencsének, — ha valaki annak akarná nevezni — már nem volt szerencse.

Amit ő és Fazekas a fejüket nem vesztett, szívósan és higgadtan dolgozó kis barátokkal egyetemben megtehették, azt bizonyosan megtehették.

— Megmondhattam volna neked azonnal,

Nem enged az angol-olasz feszültség

Anglia nem vonja vissza földközi-tengeri hajóhadát, s visszautasította a franciák békejavaslatát

Londonból jelentik: A Reuter diplomáciai helyzetjelentése szerint a földközi-tengeri feszültség tekintetében még semmi változás nem történt. Mussolini — állítólag — célzott arra, hogy az angol lépésre választ fog adni. A helyzet a valóságban az, hogy

az angol kormány nem csökkenti földközi tengeri haderejét, míg az angolienas olasz sajtótámadások meg nem szűnnek és Olaszország nem csökkenti libiai haderejének létszámát.

Londonból jelentik: Pénteken már hivatalosan is megerősítették azt a hírt, hogy az angol kormány visszautasította a legújabb békejavaslatot, melyet a francia kormány dolgozott ki az olasz békejavaslatok figyelembevételével. Anglia tudomására hozta Franciaországnak, hogy

a mai formában nem mérlegelheti a javaslatokat, mert csak olyan javaslatot tart megvitatónak, melyet a Népszövetség is elfogadhat.

November 18-ikán kezdődnek a megtorlások.

Genéből jelentik: A 18-as bizottság november 18-ra tűzte ki a megtorló rendszabályok életbeléptetésének időpontját.

Lloyd George mondja, hogy Laval és Mussolini megbolondították az angol minisztereket.

Londonból jelentik: Lloyd George pénteken rádióbeszédet mondott s ennek során azt a megállapítást tette, hogy Mussolini és Laval egészen bolondokká tették az egymással meg-hasonlott angol minisztereket. A békét biztos

Mindennemü rheumás fájdalmaknál

fényesen bevált a Togaltableta. Teljesen ártalmatlan. Használja teljes bizalommal Minden gyógyszerárban és drogériában. Lei 52.- és 130.- Svájci készítmény!

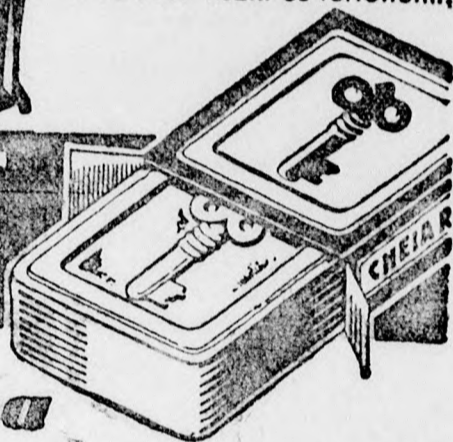

Egészséges VAGY beteg

ez legelső sorban a tisztaság kérdése. Ezért mosakodj naponta többször a kellemesen illatosított „Schicht-Soap” szappannal, amely gyorsan és dűsan habzik, alaposan tisztít és fertőtleníti.

SCHICHT SOAP

AZ ON SZAPPAN

alapokra kell fektetni — mondotta — s ennek első előfeltétele a háború megszüntetése és a haderők korlátozása.

Hadikészlet a szuezi csatorna környékén és egész Egyiptomban.

Port-Szaïdból jelentik: Az International News Service szerint Egyiptomban lázasan folynak a katonai előkészületek. Ismailban, Abukirban és Marsamatruhban

rengeteg élelmiszert és hadiszert halmoztak fel,

lázasan készítik a telefonhálózatokat, vízvezetéseket, kutakat, furkát, s a határállomásokat az egyiptomi főhadiszállással telefonnal kötik össze.

Alexandria kikötőjében jelenleg 45, a szuezi kikötőben 60 hadihajó állomásozik.

Az alexandriai, szuezi, ciprusi és haifai légi kikötőben összesen 600 hadirepülőgép áll készenlétben a szokásos 200 helyett.

Az angol kormánypart győz a községi választásokon.

Londonból jelentik: A vasárnap megtartott községi képviselőtestületi választások soha nem látott konzervatív győzelmet hoztak. Az eddig összeszámolt szavazatok eredménye a következő: A konzervatívok 36 mandátum tiszta nyereséghez jutottak. A munkáspárt 24, a szabadelvű párt 3, a független párt 11 mandátumot veszített.

— A Dorogiéké. Kovács az apja Ladányban.

Az orvos fülttyentett.

— Őles ember az öregem. Ismerem. Tudod mit? Odaadom a Steyeremet. Vidd magaddal. Ilyenkor... mit lehet tudni... Legyen nálad is valami.

A tanár megölelte, megcsókolta sápadt aszszonyát. Hosszan nézett a szemébe.

— Köszönöm, hogy jó voltál hozzám...

Meg volt győződve róla, hogy többé úgysem látja.

Mert összetöri a Dorogi. Apai fájdalmától feldultan úgy leüti, mint egy kutyát. Le az, amilyen. Minden emberi szív kiárad, kitör és bosszút liheg ilyenkor, nemcsak az ilyen szegény ember szíve, akinek ráadásul ez az egy fia volt csak. Meg is tudja érteni ezt a szerény apát, még akkor is, ha rajta bosszúlna meg a fájdalmát, őrajta, aki — Isten látja — nem hibás.

Soha még így nem döcögött vele a motorkegypár, pedig hát Ladány csak macskaugrás ide.

... Klárikám, szegénykém...

Kicsit megállt azért a Dorogi kovácsmester kapuja előtt, mielőtt belépett. A revolvért is meglapogatta a zsebében. No, Isten velünk... Lesz, ami lesz... Az ő dolga ez is s ezt is

el kell végeznie.

Sajnos, mindenki otthon volt. Ezt mingyárt látta, hogy belépett hozzájuk.

No most.

— Jó napot kívánok — próbálta elfogulatlanul, ha komolyan is. És — mit halassa — mingyárt a dologra tért: — Péterkeről hoznék hírt.

Ülték a konyhában. Délebédnél. Az anya éppen az ételt osztotta. Hogy Fazekast meglátta, megállt a nagy merőkanál a kezében s ugyszólván az első mondatnál az ura karjába dőlt:

— Meghalt... tudom... meghalt!... — ezt zokogta szivettépően. Nem őrgöngött, nem lépte a haját, nem jajgatott és nem is átkozódott: csöndesen zokogott, megindító-keservesen s mint az őszi hetes eső, olyan szivfájdító egyformasággal, olyan szörnyű folyamatosan.

Az ura hangot se ejtett, csak a melle zihált keservesen, ahogy ráomlott asszonyát simogatta, a hátát bátorítón veregette.

— Szerencse, hogy a feleségével van elfoglalva, különben már nem élnék — mondta magában Fazekas, aztán tompa hangon beszélni kezdett.

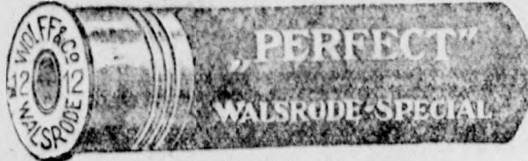
Elmondta a szomorú esetet elejétől. A hirtét, a rekkenő hőcögét, a tilalmat, a vízbeugrást, a doktort meg a többi tanút, s az őshet-

conra

zban
v. Reg.
No. 9.

ce felé.
rá a tanár, de
s ugrott a kis
efelé, egyszer-
éltatlankodott.
yszeribe százal
szeme, szája.
két soványka
a bele akarna
vegőbe, min-
na inteni a vi-
nt.
szul lett a Do-
elkapta a gye-
valami csepp-
nyánál fogva
a könnyű tes-
kodott többé.
lan maradt.
és véletlenül
mesetre jó volt.
annak akarnó
ese.
nem vesztett,
kis barátokkal
szonnyal meg-
eked azonnal.

Vadászok figyelmébe!

	Caliber	12-65	12-70	16-20-65 mm.		
Üres prima hüvelv füstnélküli porhoz		220	225	180-200	Lei	100 drb.
Ugyanez löporozva		475	555	4	"	1 drb.
sörétezve készen		6	7	5	"	1 drb.
Füstös porhoz való hüvelv		125		125	"	100 drb.

1 doboz papírfajtás 30 — 1 doboz szőrfojtás 60 — Lei.
Mindenféle egyéb vadászati cikket legolcsóbb napi árban szállítok.
Megrendeléseket kér:

Mandl Ferenc
vaskereskedő cég
(Azelőtt Sztruhár és Mandl)
Carei.

"Eberhardt" vadkan védjegyű
német acél-éke képviselő
és lerakat.

Oroszországban a gyermekek ejtőernyőkkel ugrálnak ki az emeleti ablakokból

Magyary Zoltán budapesti egyetemi tanár nyilatkozata oroszországi tanulmányútjáról

Budapestről jelentik: Dr. Magyary Zoltán egyetemi tanár két hónappal ezelőtt, feleségével együtt tanulmányútra Oroszországba utazott, ahonnan a napokban érkezett vissza. A professzor útjáról a következőket mondotta:

— A VI. nemzetközi közgazdasági kongresszusnak, amelyet 1936-ban Varsóban tartunk meg, a főelőadója én vagyok. A témám, amelyet referálnom kell: a kormányfő: mint az állami közgazdasági apparátus vezetője. Ez ma egyik legaktuálisabb témája minden országnak és referátumom nagy nemzetközi érdeklődésre számíthat. Ezért éreztem szükségét annak, hogy a világ egyik legnagyobb államát, amely igen mélyreható változásokon ment és megy ma is keresztül, megismerjem. A szovjet-ről igen kevés irodalom áll rendelkezésünkre, tehát szükségesnek tartottam, hogy a helyszínen ismerjem meg a szovjetrendszert.

— Közel másfél hónapig voltam Oroszországban, ebből egy hónapot Moszkvában töltöttem el. Tapasztalataimról és az ott látottakról őszintén kell beszélnem, mert önmagunkat ámitjuk azzal, ha elhallgatjuk a tényeket és nem vesszük figyelembe azt a munkát és készüldést, mely a szovjet-unióban folyik. Hogy az oroszországi állapotokba ily aránylagos rövid idő alatt ilyen mélyen betekintheztem, azt Kánya Kálmán külügyminiszternek köszönhetem, aki szíves volt engem Bekszadián budapesti szovjetkövetnek bemutatni, aki ugyanakkor tartózkodván Moszkvában, mint én,

minhárom centit meg a hatvan centit is. Hogy negyven-ötven gyerek van a kezére bízva ilyenkor nyáron. Sohasem történt még semmi baj és lelkiismeretére állítja, most sem terheli csak a legkisebbke mulasztás sem. A maga részéről nyomban fegyelmet kér maga ellen, ettől eltekintve a hatóság ugyanis megindítja az eljárást. Ha tudnak, bocsássanak meg neki. Csak azért, mert véletlenül az ő csapatában volt Péterke is. Nem másért... S ha szörnyű lesújtottságukban, rettenetes szülői fájdalomukban elégtételt kívánnak, gondoljanak arra is, ha ugyan meg tudnak most itélni dolgokat, mit jelenthet az ő számára — a parancsnok számára — ez a borzasztó eset és ez... ez a keserves hiradás. Gondolják magukat egy percre az ő helyzetébe is.

Lehajította a fejét. Az anya még mindig azzal a könyörtelen egyformasággal zokogott az ura vállán és csöndesen, majdnem hangtalanul zokogott az öreg nagymama s a kislány is. Szemére kód borult, úgyhogy nem látta már a kicsi konyhát. Az ő könnye is hullani kezdett. Igaz is, nem olyan nagyon régen volt gyerek Fazekas tanár ur s neki is volt édesanyja.

Egyszerre két óriási, kerges tenyér kapta át a vállát. A nagy darab iparosember zsemlyeszín haja csapzottan lógott a homlokába, ri-

minden ajtót megnyitott előttem. Tanulmányaim egyik legérdekesebbike a szovjet kontroll-intézménye volt. A szovjetkontroll állami központi ellenőrző szerv, amely az Unio egész közgazdasági menetét a minisztériumoktól le az utolsó faluig, annak jósa és megfelelő volta miatt ellenőrzi. Kontrollálja az intézkedések végrehajtását, figyeli, hogy az egyes szervek a rájuk bízott munkával készen lesznek-e a kitűzött határidőre és ha úgy találja, hogy valahol nem teljesen megfelelő munkájával bárki is hátráltatja az intézkedések végrehajtását, az illetőt azonnal felfüggeszti és helyébe új munkaerőt küld ki. Ez a megoldás a közgazdaság hatékonysága szempontjából igen előnyös azért, mert nem fordulhat elő ily módon az, hogy valamilyen terv végrehajtása ne történjen meg az előirányzott időre. En Nazaretin főtitkárrel, a szovjetkontroll egyik vezetőjével álltam összeköttetésben, aki végigvezetett az összes állami szerveken, az egyedüli Kreml hivételével.

A Kremlbe ugyanis Kyrov szovjettitkár megöletése óta legfeljebb csak külföldi államfők, vagy külügyminiszterek léphetnek be, vagy Stalin személye közelébe, aki ott lakik, a szovjet nem enged senkit sem.

Ha olyan urakkal óhajtottam beszélni, akiknek hivatala a Kremlben van, úgy inkább ők jöttek ki onnan és máshol adtak nekem találkozót,

pacos, kormos orcáján kínült, a vizes-szürke, megtört szemében jószág. Két kormos karja szeliden karolta az összetört fiatalembert.

— Megköszönöm szépen a hiradást, tanár ur kérem. És azt akarom mondani, köszönöm a fiamhoz való jószágát is. A tanár ur nem oka semminek, érzi azt az én apai szívem. Az Isten akarta, hogy így legyen... Ő adta. Ő vette el... No — hát csak tessék megnyugodni most már.

Igaz lehet ez? Ez is van, ilyesmi is van a világon?
Mintha szorongató álomból ébredne, úgy néz körül.

Az öregasszony is bólogat. Bólogat s a könnyeit törölve a menyére mutat.
— Ugy, ugy... az Isten elvette... Majd ád helette... másikat...

A menyé roskadtan ül a székből. Széttért formáin megtetszik a közelgő anyaság. Kicsit megemeli a fejét. Ahogy könnyzaporos pillantását látóván a fiatalemberre ejti, mintha eső után gyöngye szívárvány születnék. Mosolyog?

Majdnem.
Mit is tehet mást ilyenkor az az ember, aki úgy érzi hogy újjászületett, mit tehet mást — kiküldi a pillantását a kis, meszelt konyhán túl, a Magasságok felé és — visszamosolyog.

mintsem, hogy engedélyt szerezzenek a belépésre. Megállapításaim, amit a szovjetről nyertem, igen súlyosak.

Nem lehet számítanunk semmilyen téren egy jobbra való eltolódásról, vagy akár csak egy kompromisszum eshetőségéről, mert ez teljesen kizárt dolog.

Az oroszok rendkívül szívós munkát végeztek, amelynek eredményeképpen ma már országuk jól fel van szerelve és 1937-ben, a második öt-éves terv végén, a nehézipar is teljes lesz.

— Teljesen kész a vörös hadsereg felszerelése és azok a hadgyakorlatok, amelyek Kiebben folytak le, ezeknek a csapatoknak komoly harci értékét bizonyítják. Fényképfelvételek igazolják, hogy a hadgyakorlatok alatt például

ejtőernyőkkel egy teljesen felszerelt ezredet ejtettek le a szimbolikus ellenség háta mögé.

Hogy ennek katonai jelentősége milyen nagy, azzal kétségtelenül mindenki tisztában van. Az ejtőernyő, amelyre Oroszországban igen nagy súlyt helyeznek, ott ma már nemzeti sport.

Gyermekek ejtőernyőkkel játszanak és ugrálnak le a nyílt házak ablakaiból.

— A szovjetnek azonban, mint minden diktatúrának, még hosszú ideig béke az érdeke, hogy otthon szabadon fejlődhessenek és ez a magyarázata a genfi politikájuknak. A lehetőség szerint nem engedik a dolgokat a háborúig eljutni, nekik egyelőre békés fejlődésre van szükségük. A világnak ez a legnagyobb állama, amely négyszere az Oroszország nélküli Európának, sajnós,

semmit sem engedett szélsőségéből

és éberem örökdió a marxizmusból kifejlesztett leninista program felett. Szerintük a kapitalizmus és imperializmus belső ellentétei folytán előbb-utóbb el fog következni egy újabb világháború, amelyben az államok proletariátusai a szovjet-unió szövetségeseivé válnak. Oroszország ennek a háborúnak az esélyeit fogja kihasználni, s a zavarosban igyekszik majd új szovjetállamokat létesíteni.

Hönig
Frigyes
**HARANG-
ONTÓDE**
Arad,
Str. Barția 10-21.
Alapítva:
1840.
Telefon: 376.

A japánok babonája a 13-as számmal

Tokióból jelentik: Az ember nem is hinné, hogy a japánok sokkal babonásabbak, mint bármely európai nép. Számos tokiói szállodában egyszerűen nincs 13-as szoba, mert abba ugye szállana meg vendég. Az is Tokióban fordult elő, hogy a babonás telefonelőfizető panaszt emelt, ha a 13-as szám hívószámának valamilyen kombinációjában előfordult. Japánban, amikor valaki belép a telefonelőfizető névsorába, megadják neki a számot és ennek sorsdöntő jelentősége van. A japánok annyira babonások, hogy egy ilyen számtól teszik függővé a szerencsét, vagy a szerencsétlenségét. Ha például az újdonsült telefonelőfizető olyan számot kap, amely 43-mal végződik, akkor egészen bizonyos, legalább is a japán babona szerint, hogy az illető egy éven belül meghal. Emiatt Japánban az a szokás, hogy az ilyen „veszélyes” számokat a rendőrszobáknak és a tűzoltóórhelyeknek adják. Itt az az elv érvényesül, hogy a rendőrök és tűzoltók ugyis állandó életveszélyben forognak, tehát az ő számukra már ugyis mindegy, hogy szerencsés vagy szerencsétlen telefonszámuk van-e. Japánban vannak ugyanis kimondottan szerencsés számok is. Ilyen szerencsés szám a 8. Hogy miért, azt persze senki sem tudja. Szerencsés szám azonkívül a 357-es, amely kellesemes események sorozatát jelenti a japán babona szerint. Fennmarad a kérdés, hogy az ostoba babonát a számokkal az európaiak vetik-e át a japánoktól vagy fordítva

Teljes az összhang Tatarescu miniszterelnök és Titulescu külügyminiszter között

Bucuresti. Saját tud. Az Adevărul közli Tatarescunak egy baráti körben tett kijelentését, mely szerint közte és Titulescu között a legteljesebb összhang van. Az ország külpolitikája — úgymond — nem lehet más, mint amit Titulescu képvisel, s azzal a legteljesebb mértékben egyetért.

A pénzügyminiszterium nagyszabású munkálatokat folytat az új költségvetés összeállítására

Kétmilliárdon túli összeggel több lesz a jövő évi kiadások tétele

Uj adókat hoznak be, különösen a fogyasztási adókat emelik

Bucuresti. Saját tud. Legutóbbi jassy-i beszédében a miniszterelnök újból bejelentette, hogy a hadfelszerelési költségek teljes fődöze érdekében a kormány új adójavaslatokat fog előterjeszteni. Ez új adókról szóló törvénytervezetek összeállítása végett a pénzügyminiszteriumban lázas tevékenység folyik. Az új terhek az egyenes és közvetett adózásban egyaránt érezhetőek lesznek, de különösen elsősorban a fogyasztási adóknál.

A Dimineața szerint a kormány az új költségvetésben 3 milliárdot fog előirányozni a román államnak a hadiszerszállítással kapcsolatban előállított adósságainak rendezésére.

Ebből az összegből 2 milliárdra már megvan a fedezet.

az eddig bevezetett megterhelésekkel (mint: a 25 banis lisztilleték és az új épületekre kivetett adók). Fedezetlen tehát még 1 milliárd, amelynek fedezésére újabb megterhelések válnak szükségessé. Ehhez járul még 500 millió lei, mellyel a közadósságok törlesztési részlete a jövőben magasabb lesz és 800 millió lei, mely az idei költségvetésben az érepénzverésből keletkezett ezévi jövedelem volt, a jövő évben azonban már nem fog jelentkezni. Tehát — a Dimineața szerint — a jövő évben 2 milliárd 300 millió többletkiadásra lehet számítani. Ha a folyó évi költségvetés deficittel zárul, ez az összeg még emelkedni fog.

A pénzügyminiszter újabb egyezménykötés végett Párizsba utazik.

Bucuresti. Saját tud. A pénzügyminiszteriumban most szövegezik meg a román-francia szállítási egyezményt, melyet még a héten közölnék a francia kormánnyal s a jövő hét elején várják reá Franciaország választát. Ha a válasz megérkezik, Antonescu Victor pénzügyminiszter kedden Párizsba utazik és 4-5 napig, az egyezmény végleges aláírásáig ott marad.

Az egyezmény szerint a román kormány 2 milliárd értékű megrendelést tesz s ezt Franciaország 3 év alatt szállítja le.

A fizetést Románia 22 év alatt eszközli, 55 millió francia frank évi részletekben. Az egyezmény aláírása után francia bizottság fog Bucurestibe érkezni, hogy az állami rendelkezés alatt álló petróleum-melléktermékek ügyében kötött egyezményt aláírják.

Az esti fogmosás — még sokkal fontosabb, mint a reggeli!

Mert a fogak között fennakadó ételmaradékok, ép az éjszaka folyamán, a száj zár és meleg légkörében, nagyon könnyen mennek át erjedésbe és így fogbetegségeket okoznak. Tehát este tisztítsa fogait különös gondnal.

Es sose feledje el, hogy a Kalodont 3 kiváló tulajdonsága biztosítja a helyes fogápolást:

1. a speciális fog-és száj-zsuppan enyhe habja alaposan megtisztítja a fogakat, ott is ahova a fogkefe nem juthat el;
2. a különlegesen finom físzító anyag kifejleszti a fogzománcot, anélkül hogy azt megtámadná;
3. a Dr. Bräunlich által összeállított Sulfurizin-Oleat fokozatosan távolítja el a fogkövet és megakadályozza az újraképződést.

KALODONT

FOGKÓ ELLEN

Három lövéssel halálra sebeztek a kínai nemzeti kormány miniszterelnökét

Nagy költő és szónok volt az áldozatul esett államférfi. A merénylet a japánbarát politika miatt történt

Nankingból jelentik: Kína miniszterelnöke és külügyminisztere, Vang-Csing-Vei ellen merényletet követtek el, ahban a pillanatban, amikor a kuomintang-értekezlet után több államférfi társaságában fényképészek elé állt. A fényképészek közül hirtelen egy férfi ugrott elő és több lövést adott le. A miniszterelnököt három golyó érte

s az egyik golyó szétromcsolta a tüdejét.

A súlyosan sebesült Vang-Csing-Vei miniszterelnököt a Csang-Kai-Sek tábornok gépkocsiján kórházba szállították, ahol műtétet hajtottak végre rajta.

A merénylet során a helyettes közlekedési miniszter s a belügyminiszter magántitkára is megsebesült.

A merénylőről kiderült hogy Szung-Ming-Szunnak hívják s az egyik kínai hírszolgálati iroda munkatársa és szélső nacionalista érzelmű. A merénylet okául azt adta elő, hogy a miniszterelnök túlságosan japánbarát politikát folytatott.

A merénylőnek két társa is volt, akik egy szomszédos házba menekültek s csak hosszas

lövöldözés után adták meg magukat.

Nankingban kihírdették az ostromállapotot.

Párizsból jelentik: A Havas hírszolgálati iroda értesülése szerint Vang-Csing-Vei miniszterelnök belehalt sérüléseibe.

A miniszterelnök elleni merénylet hírére a tőzsdék erősen reagáltak. A sanghaji tőzsdén az értékek jelentékeny áresést mutattak.

Vang-Csing-Vei, a szerencsétlen sorsú miniszterelnök újságíróként kezdte pályafutását. Kiváló költő és szónok volt. Pályája kezdetén hosszú ideig Japánban működött. Később a kínai forradalmi párt élére állott. Az 1919-ik évben forradalmi tevékenysége miatt életfogytiglani börtönre ítélték. Egy évvel később a forradalom révén kiszabadult. Két évvel ezelőtt megegyezésre jutott Csang-Kai-Sek tábornokkal s ennek folytán került a miniszterelnöki székbe.

Életbenmaradt a kínai miniszterelnök. — Merénylője halt bele a testőröktől kapott sérüléseibe

Sanghaiból jelentik: A kínai miniszterelnök merénylőjének és két bűntársának ügyét már szombaton tárgyalni kezdte a nankingi bíróság.

A miniszterelnökön végrehajtott műtét — az eddigi jelentésekkel ellentétben — jól sikerült és felépülésére megvan a remény.

A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a merényletet már régen előkészítették és valószínűleg kommunisták követtek el. Maga a merénylő belehalt sérülésébe, melyet a miniszterelnök testőreitől kapott. A merénylőt így nem lehetett kihallgatni.

Tudja azt ma minden okos, Legszebben fest, tisztít MOKOS

Oradea, Str. T. Ionescu 13. — Str. Avram Iancu 2.

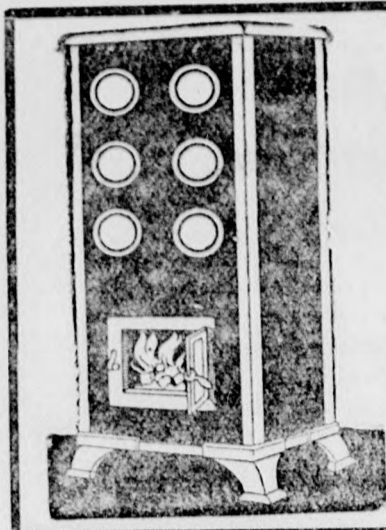
Telefon: 13.

Szőrmeifestést vállalunk.

Őnig
Rigyes
RANG-
TÖDE
Arad,
Aradja 10-21.
Alapítva:
1840.
Telefon: 376.

bonája
mmal

er nem is híné,
másabbak, mint
tokiói szállodá-
ba, mert abba
Az is Tokióban
telefonelőfizető
hívószámának
elfordult. Japán-
telefonelőfizetők
számot és ennek
japánok annyira
mtól teszik füg-
erencesétlensége-
nelőfizető olyan
odik, akkor egé-
pán babona sze-
belül meghal-
hogy az ilyen
szobáknak és a
az az elv érvé-
s tüzőtök ugys-
mak, tehát az ő
hogy szerencsés
muk van-e. Ja-
ondottan szeren-
csés szám a 8.
sem tudja. Sze-
es, amely kelle-
enti a japán ba-
érdés, hogy az
z európaiak vel-
ditva

Sok tizezer
megelégedett vevő bizonyítja, hogy a
„ZEPHIR”
kályha az összes kályhák között a
LEGJOBB
10 kilogramm fával 24 órán át.
GYARTJA:
Szántó D. és Fia, Oradea
Kapható mindenütt. — Kérjen díjtalan árjegyzéket

Nines halálsugár

Hol tart a modern háborús rádiótechnika

A világháború befejezése óta sokat fejlődött a rádió, kalandregényeket ma már el sem lehet képzelni titkos rádióállomások nélkül. Érthető, hogy az afrikai háború kitörése óta a titkos rádiózás kérdése nagyon izgatja a közönség képzeletét. Titkos rádióállomások azonban csak a regények birodalmában léteznek. Minden állam gondosan ellenőrzi az étert, pontosan ismer minden adóállomást és ellenőrző szolgálatával azonnal észreveszi a legkisebb erejű új adóállomás működését is. *Tökéletes műszerekkel percek alatt meg lehet állapítani a rejtett adóállomásnak nemcsak létezését, hanem helyét is.* Elsősorban tehát az a kém kerülne hurokra, aki leadóállomást tartana üzemben.

Hogyan dolgozik a zavarógép?

Más a helyzet a diplomáciai vagy katonai szolgálatban álló külföldi leadók ellenőrzése tekintetében. Ezek *sífrírozott szöveggel* dolgoznak, a rádiószolgálat csak felveszi ezeket a jeleket, amelyeknek megfejtése azután már megint mások feladata. Ha ezek a beszélgetések nem morze-jelekkel, hanem szóval történnek, akkor megint más helyzet áll elő. Ilyenkor külön erre a célra szerkesztett *„zavarógépek”* modulálják az éterben cirkáló rádióhullámokat. Ha tehát valaki ismeri is ennek a rádióösszeköttetésnek a hullámhosszát, hiába kapcsol rá, legfeljebb értelmetlen susogást hallhat. A kibocsátáskor megzavart rádióhullámot az illetékes vevő megfelelő géppel tisztítja és így *egyedül ő* van abban a helyzetben, hogy tiszta és értelmes beszédet halljon. Ennek a mesterséges és szándékos zavarásnak szintén van kulcsa, amelyet a szükséghez képest változtatnak, így például egy *nemrég Párizs és Newyork között lezajlott kétórás beszélgetés alkalmával kétszázszor változtatták.* Ezek a zavarógépek olyan tökéletesen beváltak, hogy teljes biztonságot nyújtanak a beszélgetés titkosságát és megfejthetetlenségét illetően.

A háborús szolgálatban rendkívül nagy jelentőségű a rádió. A seregek rádió útján állnak összeköttetésben parancsnokságaikkal és az olasz—abesszin háborúban mintegy *7000 kilométert hidalnak át* a rádió hullámai. Az ellenfelek már a világháború idején iparkodtak megzavarni egymás adásait, de a nagy energiapocsékolás ellenére olyan bizonytalan volt az eredmény, hogy végül inkább egymás kihallgatására és a titkos kulcsok megfejtésére törekedtek.

L 59 forduljon vissza

Az „L 59” Zeppelin egy ilyen ellopott sífreculcs miatt 1917-ben 8000 km-t tett meg egyhuzamban, hiába, négy nap alatt, 1917 november 21-én az „L 59” Adrianopolból Kelet-Afrikába indult, hogy az ottani német csapatoknak gyógyszereket, rádiókészülékeket és egyéb szükséges holmit vigyen, ezen túl pedig az volt a rendeltetése, hogy Kelet-Afrikában a német csapatok szétzedjék, a ballon huzatát ruházat és sátrak készítésére használják és az egyéb alkatrészeket megfelelő módon hasznosítsák. A léghajó már mélyen bennjárt Afrikában, *Khartum felett*, amikor sífrírozott szöveggel a következő táviratot kapta Nauenből:

„A keletafrikai német csapatok megadták magukat, „L 59” azonnal forduljon vissza.

A léghajó természetesen visszafordult és csak Németországban derült ki, hogy ezt a táviratot Nauen sohasem küldte el, ellenben az angolok megszerették a szikratáviratok sífreculcsát és mivel nem állt rendelkezésükre megfelelő légi haderő a Zeppelin megtámadására, ezt az utat választották.

Ugyanabban a pillanatban

A rádió közvetlen hadiszolgálatára igen tág téren mozog, mert hiszen ma már a modern hadseregnek szinte legkisebb egységei is fel vannak szerelve rádió adó-vevő készülékekkel, amelyek közül a legkisebbek lábbal hajtott pedállal vannak üzemben. Természetesen a tankok is fel vannak szerelve rádióadó- és vevőkészülékekkel, mert hiszen elképzelhetetlen, hogy a mozgásban és harcban levő tankokhoz másképp eljusson a parancs, mint rádió útján. Ugyanígy a repülőgépek is rádiós összeköttetésben vannak nemcsak a megfelelő parancsnoksággal, hanem egymással is, úgy, hogy a megfigyeléseiket a megfigyelés pillanatában tudják közölni. Ez különösen azért fontos, mert hiszen a felderítő útra induló repülőgép néha nem tér vissza többé.

Fontos szerepük van a rádióhullámok útján létrehozott *robbantásoknak* is.

A halálsugár babonája

Sok szó esett mostanában a halálsugarakról. A halálsugár egyelőre nem más, mint *technikai babona*, a tudomány mai állása szerint lehetetlenség. A rádió bizonyos sugarai áldásos hatással lehetnek a szervezetre, más sugarak viszont *káros elváltozásokat okozhatnak.* Sikerült laboratóriumi uton olyan sugarakat előállítani, amelyek *korlátolt távolságban alkalmasak fémek megolvasztására és*

szervezetek elpusztítására, de olyan nagy energia szükséges hozzájuk, hogy hatásuk nem áll arányban a befektetett energiával, a hatótávolság növelésénél pedig áthidalhatatlan nehézségek mutatkoznak.

Vannak bizonyos sugarak, amelyek benzínmotorok gyújtószerkezetének működését gátolják. Ez magyarázza azokat a híreket, amelyek ismeretlen okból leszállott repülőgépekről és megállásra kényszerített autókáról szólnak. Ezek a sugarak csak passzív jelentőségűek és *tiszán védelmi célokat* szolgálnak.

Moszkvai történet

Moszkvából jelentik: Mostanában jellemző moszkvai történettel szórakoznak a világlapok. A történet azzal kezdődik, hogy az agyonzsufolt moszkvai villamoson nagy ribillió tört ki.

— Kigyó! Kigyó! — kiabálták ijedten a villamoskocsi verejtékező utasai.

Egyik utas ugyanis, amikor éppen a zsufolt-ságban megizzadt arcát akarta letörölni, a zsebkendőjével együtt kihuzott a zsebéből egy kigyót is. A kis hulló lepottyant a padlózatra és az utasok — főképpen a nők — ijedten menekültek előle. Végre is meg kellett állítani a villamost, hogy a rémült közönség leszállhasson. Maga a zsebkendőset kellemetlen hőse is leszállt és az emberek körülfogták, kivallatni arról, hogyan került a zsebébe kigyó?

— Hja, kérem — magyarázta szegény orosz tovaris — a dolog így áll. Abban a házban, ahol én lakom, nemrégiben egy család rájött ebéd közben, hogy asztala alatt néhány kigyó van. Azonnal jelentették a legközelebbi rendőrszobában, de ott a szemük közé nevettek, mondván, hogy Moszkva igazán nem a kigyók paradicsoma, az egész csak mesebeszéd, valószínűleg az egész család felöntött a garatra!

Mit tehettek szegények? Dühösen hazamentek és otthon hallották, hogy ugyanazon a napon csaknem minden házbelinek a lakásán kigyókat találtak. Kisebket, nagyobbakat, mérgeket és ártalmatlanokat. Gyikok is akadtak közöttük. A kellemetlen hullók bebujtak szekrényekbe, szalmazsákokba, ruhák közé.

— Hogyan lehet ez? Nálunk semmiesetre sincsenek kigyók!

— Majd én megmagyarázom — folytatta a zsebkendőset ember. — Most már muszáj volt vizsgálatot indítani és ekkor kiderült, hogy tíz nappal azelőtt a földszinten levő állatkereskedésből kiszabadultak az összes hullók. És most ott nyüzsgöttek a lakásainkban! Rohantunk a ház gondnokához, hogy távolítsa el a bestiákat. De a ház gondnoka nyugodt ábrázattal azt felelte:

— Csak türelem, csak türelem, elvtársak! Utóvégre én nem vagyok kigyóbüvölő, sem hullófogdosó. Várjanak télig. Akkor minden hulló téli álomba merül. Akkor aztán nyugodtan összefogdoshatják és elpusztíthatják őket.

Eddig a történet, de zseniális befejezése nyilván megérteti, hogy hallatára miért lehet Moszkva mellett még egy európai városra gondolni: Genfre.

Templomberendezések
Templomfelszerelések
Kegy tárgyak
Reverendák, címádák
Papi öltönyök
Cingulus, Leó-gallér
Miseruhák Miseruhaanyagok
ECCLESIA rt.

Budapest, IV. Váci-utca 59.

Tel. Aut. 84-0-46.

HIREK

Központi szerkesztőség, kiadóhivatal
és előfizetés teljesítési helye
Oradea, Strada Regele Carol II. 5.
ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Hétoldala. Egész évre 800, fél évre 400
negyedévre 210, egy hóra 70 lei.
Magyarországon: Egész évre 50 P., fél évre 25 P., negyedévre 15 P.
Egyes száma ára 20 fillér, vasárnap és ünnepek 24 fillér.
Postatakarékpénztári csekk számlánk száma: 80.037.
Telefon: 27.

Felelősszerkesztő: **PERÉDI GYÖRGY**
Cluj-i szerkesztő: **dr. Sulyok István**
Cluj, Piața Unirii 13. — Telefon 502.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.
Csak vázlatbélyeges magánlevelekre válaszolunk.

Időjárás

Az időjárás-kutató intézet jelentése szerint az időjárásban változás nem várható.

Zürichi zárlat. Párizs 20.27, London 15.12 egy-
negyed, Newyork 307 ótynolcad, Brüsszel 51.80,
Milánó 25, Madrid 42, Amszterdam 208.95, Berlin
123.70, Bécs — schilling 56.90, Prága 12.72, Varsó
57.87 fél, Belgrad 700.

A fejbőr ápolása a hajkultúrának leg-
főbb parancsa. De főképpen szükséges akkor,
amikor a haj időelött szürkül, törekeny lesz,
kihull és színét veszti. Ha a fejbőr korpás, rö-
vid időn belül a kopaszodás jelei mutatko-
znak. Mivel a fejbőr a hajgyökérnek táplálója,
szükséges, hogy neki a haj növésehez szolgáló
anyagokat eljuttassuk. Ezt Tarpan hajcsepp
utján érhetjük el, amely koncentráltan tartal-
mazza mindazon hormonális és élettani anya-
gokat, amelyek a fejbőr táplálására és erősíté-
sére szolgálnak. Reggelenként 5-6 Tarpan-
csepp a fejbőre csepegtetve, megakadályozza a
hajhullást és a korpaképződést. Hölgyeknél na-
ponkénti használat dacára sem rontja a tartós
hullámot. A Tarpan-hajcsepp nem hajvíz. Két
hónapra elegendő Tarpan hajcsepp ára 105 lei.
Minden szaküzletben kapható.

A revíziós bizottság több elbocsátott tisztvi-
selőt visszahelyezett állásába. Timisoara. Saját
tud. A revíziós bizottság szombaton kezdte tár-
gyalni az elbocsátott városi tisztviselők fellebbe-
zését. Elsőnek Szalaczký Béla városi főtisztviselő
ügyét tárgyalták, aki két évtizeden keresztül volt
a városi könyvtáros tisztviselője és felettesei
mindig meg voltak vele elégedve. Azon a címen,
hogy nem bírja kellőképpen az államnyelvet,
szeptember 15-én felfüggesztették állásától és et-
től a naptól kezdve fizetését is megszüntették. A
revíziós bizottság írásbelileg és szóbelileg is le-
vizsgáztatta Szalaczký Bélát és megállapította,
hogy miután kifogástalanul bírja az államnyel-
vet, vissza kell helyezni állásába. Ugyanígyen ha-
tározatot hozott a revíziós bizottság Schwartz
József villamos-vasúti kocsivezető ügyében is.
Ezzel szemben Riesz Péter és Junghans György
városi-vállalati pénzbeszedők fellebbezését el-
utasították azzal az indoklással, hogy nem be-
szélnék kellőképpen románul. Kijelentette a re-
vizíós bizottság azt is, hogy a költségvetési év
alatt a megüresedett állásokat nem lehet betöl-
teni. Erre a határozatra azért volt szükség, mert
tömegesen jelentkeztek pályázók a megüresedett
állásokra. A költségvetési törvény értelmében az
üresen megüresedett állásokat csak áthelye-
zéssel lehet betölteni és kívülről jövő embereket
nem lehet alkalmazni.

Karácsonyi Vásár Oradeán. Ez év
januárjában dr. Markovits Manó ny. főispán
neje, gróf Béli Judith méreteiben és szépsé-
geiben páratlanul sikerült a Vízkeresztű Vásárt
rendezni Oradeán. A vásárra az erdélyi részek
legtávolabbi vidékeiről szállították háziipari
ékszereket, játékokat, szőteseket, női kézimun-
kákat, gyári árukat stb. és a vásár anyagilag is
kitűnően sikerült. Erre a nagy sikerre tekintet-
tel a grófnő az idén is megrendezi a vásárt,
december 19-től 22-ig az oradeai Magyar Párt
új székházának termeiben. A vásáron részt-
venni akarók jelentkezzenek december 12-ig
levélben vagy személyesen a Magyar Párt iro-
dájában, Oradea, Str. Bethelot 9 szám alatt.
Bihar vármegye több községéből már jelent-
keztek kiállítók.

Nyolcvan éves korában megölte az első fürdő.
Londonból írják: Edwin Smith dr, a Battersea
London kerület hatósági orvosa jelenti, hogy a
kórházban kétéveses tífuszos beteg ellenére
megfürdettek egy nyolcvan éves beteg, aki azt
állította, hogy soha életében nem fürdött és az
első fürdő feltétlenül megölné. A beteg tényleg a
fürdőházban halt meg.

Ilyen kiadós — VIM!

Egyetlen doboz VIM-mel milyen rengeteg tárgyat lehet — hosszú
időn keresztül — tisztán tartani. Tányérok, csészék, tálak, fazekak,
lábasok, konyhaedények, kanalak, kések, és villák egész tömegét...
VIM mindent kímé-
letesen és mégis ra-
gyogóra megtisztít;
mindent, ami kőből,
üvegből, fémből,
zománcból, vagy
fából van.

VIM csakis eredeti dobozban
Sohasem kimerve!

Nevető délután lesz Oradeán ma, 3-án, va-
sárnap délután pontosan 4 órakor a Katalin-
telepen, a templom javára.

Elfogták Svájcban a bucuresti tanár-
nő gyilkosát. Zürichből jelentik: A rend-
ség letartóztatta Strasser Károly 23 éves egye-
temi hallgatót azzal a gyanúval, hogy ő volt a
tettese a bucuresti-bécsi gyorsvonaton Farcasu-
nu Marie ellen elkövetett merényletnek. Stras-
ser hosszas és szívós tagadás után végre be-
ismerte tettét. A merénylő diákok egy barátjá-
val együtt lopásért tartóztatták le és a vallás
során olyan momentumok támadtak, melyek-
nek alapján a gyilkosság gyanúja is felmerült
ellen. Beismerése után elmondta, hogy
akkor követte el a merényletet Farcasanu Ma-
ria ellen, amikor az földült a vasúti kocsi pam-
lagára, hogy csomagját a hálóból leszedje. A
nő csomagjában 4 ezer francia frankot talált.
A pénzt magához vette és azonnal Svájcba
utazott, ahonnan pedig egyszer már kiutasították.
A pénzt már elköltötte, úgyhogy újra lop-
nia kellett. A gyilkosságot szeptember 29-én
Stájerországban követte el.

* Agy- és szívérelmeszedésben szenvedők-
nek megbecsülhetetlen szolgálatot tesz az eny-
he természetes „Forenc József” keserűvíz általa,
hogy a tápcsatorna tartalmát kíméletesen levezeti
és az emésztőrendszer működését biztosan elő-
segíti. Az orvosok ajánlják.

Két rádiókereskedő kalandja. T.-Mures. Saját
tud. Két itteni rádiókereskedő Király Balázs és
Olasz Zoltán elindult a falvakba rádiót eladni.
Igy jutottak el a Tarnava-Mica megyei Suplac
községbe is, ahol végig látogatták a birtokoso-
kat, de az éjszakát a szomszédos Bocheara köz-
ség szállodájában töltötték. Történetesen azon az
éjszakán kirabolták Suplac községhezát s elvit-
ték a vasszekrényt. A gyanu a két kereskedőre
irányult, akik letartóztatták és csak három nap
után tudták tisztázni, hogy a velük levő ládák-
ban, az autón nem a vasszekrényt, hanem rádiót
s hangszórót szállítottak.

Lobotka Pál
papi- és polgári szabó
Oradea, Piața Creanga No 2.

Készít próba nélkül is jótállás mellett főpapi
felszereléseket, u. m.: címádákat, ritus szer-
inti többféle szabású reverendákat, papi és
civilöltönyöket, valamint egyházi ruhákat. A
megrendelések pontos elkészítését számos el-
ismerő levél bizonyítja.

Egy híres urvezető halálos balesete. Buda-
pestről jelentik: Szombaton délelőtt a Gugger-
hegyi verseny pályán trenirozott a vasárnapi ver-
senyre Rudolf Steinweg, az ismert urvezető.
Alig hogy elindult, néhány kilométer után ha-
talmatlan versenykocsija nekiütöközt egy határ-
jelzőkőnek s az összeütkezés olyan erős volt,
hogy a gépkocsit 6 méter magasra dobta fel.
Amikor a kocsi visszazuhant, anélkül, hogy fel-
fordult volna, a nézők látták, hogy Steinweg ar-
ca véres, tehát beleütötte fejét a szélvédőbe és
elvesztette eszméletét, mert nem volt ura a kor-
mánynak. A szabadjára engedett gépkocsi ekkor
felfutott a gyalogjáróra, az összegyűlt tömeg kö-
zé és Kálóczi Jenő taxifőrt elkapta. Több méte-
ren át hurcolta magával a szerencsétlen embert,
aki lábát törte és koponyaalapú törést szenvedett.
Steinweg a helyszínen kiszenvedett.

Izgalmas utcai hajszában fogtak el Oradeán
egy tolvaj cselédlányt. Oradea. Saját tud. Izgal-
mas utcai hajszában fogtak el tegnap dél-
előtt a Piața Unirii egy vakmerő tolvaj cselédlányt.
Az egyik károsult ismerte fel, üldözőbe
vette és felvitte a rendőrségre. A kihallgatása so-
rán megállapították, hogy „Margit” négy néven
szerepelt. Álláskeresés ürügyével állított be uri
családokhoz, ahol a jóméjű leányt szíve-
sen fogadták. Margit azonban nem időzött sokáig
egy helyen. Már az első óra után felnyitotta a
szekrényeket és magához vette a talált pénzt, ér-
téktárgyakat és tovább állt. Vallomása során be-
ismerte a lopásokat és elmesélte, hogy Csösz, Szi-
lágyi, Szabó és Horánszki neveken szerepelt. Va-
lódi nevét azonban mindezekig nem tudták meg-
állapítani.

* Egészségünk részére a legjobb szor éppen-
csak elég jó. Óvakodjék súlyos minőségű, káros
hatású szerektől és ne kísérletezzék az egészsé-
gével! Alkalmazzon mindig a kezdeti fogva or-
vosoktól ajánlott és klinikailag kipróbált gyógy-
szereket. Több mint 6000 orvos rendkívül elis-
merő és dicsérő módon nyilatkozott a Togonal ha-
tásáról és közülök nagyon sokan különösen ár-
talmatlanságát dicsérik s azon tulajdonságát,
hogy a szervezet jól tűri. Togonal azonnal ható
fájdalomcsillapító szer reumánál, köszvénynél,
ülőidegszabánál (Isiasz), ideges fájdalmaknál és
meghűléses betegségeknek.

Nyolc sztrájkoló szabósegédet őrizetbe vett a
satmari rendőrség. Saját tud. A satmari szabó-
segédek hetekkel ezelőtt sztrájkba léptek. Bér-
emelés és kollektívszerződést kérnek, de a mun-
kaadók csak a műhelyenkénti meggyezésre haj-
landók, amit a segédek nem fogadtak el. Az ide-
genből hozatott munkásokat állítólag befolyásol-
ni akarták a munka elhagyására, amire a rend-
őrség nyolc segédet őrizetbe vett.

ezések
lések
adák
allér
anyagok
rt.
utca 59.
46.

**Ha még nem tudja,
Vegye tudomásul!**

a LONDON-kötődében ORADEA

Str. Avram Iancu.

Hogy az áremelkedések dacára, szencziósan olcsón vásárolhat **szvettert, pullovert, mindenféle kötöttáru**

Kerem a címre ügyelni!

Nagy járványok Clujon. Clujról jelentik: A főorvosi hivatalban 120 vörhenybeteg tartanak nyilván. Az egészségügyi minisztériumtól újabb oltóanyag-szállítmány érkezett, amivel rövidesen megkezdik a védőoltást. A járványkórház teljesen meg van telve, üres ágy nincs. A skarlátot kívül 24 torokgyík (diftéria) és 15 tifuszos megbetegedés van a városban. A főorvosi hivatal a város többi kórházában próbál most helyiséget szerezni a fertőző betegek számára.

* **Gyomor- és bélhurut, az emésztés hiányossága, erős bomlási és erjedési folyamatok a gyomorbélhuzamban, bélbaktérium- és gyomorsav-tútelenség az enyhe természetes „Ferenc József” keserűvíz használata által legtöbbször rövidesen megszűnnek. A forró égőv országában észlelt orvosi tapasztalatok igazolják a Ferenc József víz rendkívül értékes hatását vérhasnál és olyan gyomorbetegségek esetén, amelyek váltólással együtt lépnek fel. Az orvosok ajánlják.**

Sulyosan terhelő vallomások a satmari pénzügyi tisztviselők bűnügyi főtárgyalásán. Saját tud. A satmari pénzügyi főtisztviselők zsarolási ügyének főtárgyalása nagy meglepetésekkel szolgált. A tanuvallomások során Hercz Sándor kereskedő elmondta, hogy négy évvel ezelőtt eladta az üzletét és három év múlva 45 ezer leire büntették meg, mert megállapították, hogy az adásvételi szerződés nem jó. Tudtára adták, hogy 20 ezer leiert törlik a bírságot. Kénytelen volt fizetni. Papp Endre temetkezési vállalkozót, a forgalmi adó miatt büntették meg s ezt csak úgy rendezték el, ha négyezer leit, egy jég-szekeréret és egy hűtőberendezést adott Tocaciunak. Grósz Sámuel ékszerészétől, Sebestyén József főellenőrt hátezer leit kért, ellenkező esetben felemeli adóját. Bizományban rengeteg ékszer vitt el, amit ma sem fizetett ki: de mert pénzt nem adott Grósz, kétszeresen emelte az adóját. Muhy Zsigmondnak Sathmaron saroküzlete van, két utcára kirakattal. Ugy vették fel, hogy három üzlettel rendelkezik s egymillió nyolcszáz ezer leies átalapítást állapítottak meg. Ötször zárták be az üzletét, mert nem tudott annyi adót fizetni. Hiába bizonyította, hogy tévedésről van szó, csak úgy voltak hajlandók ezt megváltoztatni, ha fizetett. Berkovits Sámuel autóbuzsujtulajdonos beadta iparadót, de tovább adóztatták utána. Kilencezer leit kellett fizessen, hogy ne adóztassák tovább. Lukácsovits János kelmefestőt is megzsarolta Sebestyén. Hétézeröt száz leit követelt tőle, ellenkező esetben felemeli adóját. Muszáj volt, hogy fizessen. Aki nem fizetett, annak úgy felemelték adóját, hogy nem egy kereskedő kénytelen volt bezárni üzletét. A tárgyalás még napokig fog tartani.

Mentalálták Nungesser és Coli repülőgépek roncsait? Párizsból jelentik: Quebeci jelentés szerint kanadai szörmevadászok Edmondstonétól mintegy 150 kilométernyire egy repülőgép roncsaira akadtak. Felmerült az a feltevés, hogy talán Nungesser és Coli francia repülők jártak ott szerencsétlenül 1927-iki óceánrepülésük alkalmával; azóta sem érkezett róluk semmi hír.

A kantoni polgármester a töltőtoll ellen. Kantonból jelentik: A kantoni polgármester rendeletben figyelmeztette az iskolákat, hogy ne engedjék a diákokat töltőtollal írni, hanem tegyék kötelezővé az ősi eset használatát. A rendelet hangsúlyozza, hogy a művészies kínai írás szépségét nem szabad kockára tenni a töltőtoll miatt!

Aranyozott rézzel csapta be az ékszerészeket. Deva. Saját tud. A rendőrség emberei éppen abban a pillanatban mentek be Klein Sandor devai ékszerész üzletébe, amikor ott Circo Nicolae aranycsempész az „aranyat” éppen a mérlegre helyezte. Az ügyészség rendelkezése a 325 gramm „aranyat” azonnal el is kobozták. Ugyanis a helyzet az, hogy Circo nem arannyal, hanem csak futtatott rézzel csapta be a kereskedőket. Smilovits culcani kereskedőtől ilyen módon 90.000 leit sikerült kicsalni, akinek aranyozott réztömböt adott zálogba. A hatóság ugyanazon a nap lefoglalt Circo devai apósánál 25.000 leit, amiről az a feltevés, hogy szintén jogtalanul szerzett rézarany eladásából származik. A hatóságok megindították a nyomozást, annak az érdekében, hogy kik azok, akik törvénytelen uton szerzik be aranyszükségleteiket.

Revolverharc a rendőrök és a sátoros cigányok között. Dicioanmartin. Saját tud. Sátoros cigányok vonultak át a városban és estére egész sereg betörései lopást jelentettek a rendőrségnek. Sutu rendőrkomiszár autón a cigányok után eredt és Medias előtt a Hullatetőn utól is érte őket. A cigányok azonban revolvert rántottak és rövid közelharc fejlődött ki a rendőrök és a cigányok között, amelyben Sutu komiszár a kezén megsebesült. A cigányok közül két férfit és egy nőt elfogtak, de három társuk az erdőben elmenekült. A cigányok szekereiből a sok lopott holmi előkerült, csak a lopott pénzt és egy félikabátot vittek el a megszökött cigányok.

Egymillió leies tűzkár. Satmar. Saját tud. A Bélteki Faipar R. T. arinisi fürdőtelepén hatalmas méretű tűz pusztított. A gépház egyik kazánjából kipattanó szikra okozta a tüzet. A kár így is egymillió lei, ami biztosítás után megtérül.

Az Osztyálsorsjáték mérlege igazolta, hogy Erdély és a Bánság legszerencsésebb árusítása a

BANCA ILIESCU

Fióközet Oradeán: Bulv. Reg. Ferdinand No 11.

SPORT

Üsszeállították a lengyelek elleni román válogatottat

Kimaradtak a legjobb kisebbségi játékosok, mivel szigoruan betartották a 8:3-as arányszámot.

Bucurestiből jelentik: A válogató bizottság tegnapi ülésén egy egész csomó határozattal hozott a november 3-i Lengyelország elleni válogatott labdarugó mérkőzésre vonatkozólag. Kijelölték a válogatottak lakhelyét is. Az Union hotelben szállásolják el őket és ugyanott helyezik el a lengyeleket is.

Tegnap délután a válogatott keret edzést tartott a Sportul Studentesc csapatával. Este a válogató bizottság újabb ülést tartott és kijelölték azt a „11”-et, amely vasárnap a pályára lép. A csapat összeállításánál a legfőbb gond az volt, hogy a többségi elemnek a kisebbségekhez való 8:3 arányszámú viszonyát tiszteletben tartás. Hosszas vita után a következők mellett döntöttek:

Greteanu (Juventus) — **Sfera, Albu** (Venus) — **Deheleanu** (Ripensia), **Eisenbeiser** (Venus), **Szanişzó II.** (AMTE) — **Bindea** (Ripensia), **Schileru** (Unirea Tricolor), **Sepi, P. Vălcov** (Venus), **Dobay** (Ripensia).

A csapatban tehát 5 Venus, 3 Ripensia 1 Juventus, 1 AMTE és 1 Unirea Tricolor szerepel. Tartalékok: **Jordachescu, Bürger, Petrescu, Juhász és Guin.**

A lengyel válogatott szombaton érkezett meg a fővárosba s ugyanakkor jött meg Belgrádból Ruzsics jugoszláv bíró is, aki a nemzetközi mérkőzést vezetni fogja.

Románia és Lengyelország labdarugó találkozóinak mérlege eddig döntetlen. Ugyanis egy-egy ízben győzött mind a két csapat, a többi meccsek döntetlenül végződtek. Ami az egészben a legérdekesebb az, hogy Romániának az északi tura során, Varsóban sikerült legyőznie a lengyeleket, míg Lengyelország Bu-

curestiben diadalmaskodott még pedig nagy gólaránnyal. A mai mérkőzés tehát döntő jellegű.

Ha az esélyeket mérlegeljük, úgy ismét a lengyeleknek kell, hogy előnyt adjunk. Melléjük szól a hagyomány (a multkor is a román fővárosban győztek) és csapatuk összeállítása is jól sikerült, vagyis a legjobbakat állítják ki a porondra.

Ezzel szemben a román reprezentatív „11” összeállításánál elsősorban nemzetiségi elvek játszottak vezető szerepet, a 8:3-as arányszámot föltétlenül be kellett tartani. Így azután kimaradtak a legjobb kisebbségi játékosok. Elég, ha Theimlert, Sepsit, Burgert, Juhászt, Barátkyt és Bodolát említjük föl.

A Balkán-olimpia és az északi torna kudarcain úgy látszik nem okultak, pedig a szerencsétlen összeállítás következményei minden egyes alkalommal fájdalmas vereségek voltak, amelyek a már ismertté lett román futball színvonalán rengeteget rontottak.

Most ugyanez a helyzet, ha csak a hazai pálya előnye és a hazai közönség buzdítása csodát nem művel, elkészülhetünk az újabb szomorú jelentésre...

Oradea vasárnapi programja:

Vasárnap délelőtt a Rhédey-kerti pályán: fél 10-kor: Makkabea—Kölping kerületi bajnoki, 11-kor: Törökves—Vasas megismételt Román Kupa mérkőzés.

Délután a Károly pályán: 3 órakor Bucuresti—Oradea ifjúsági válogatott. A főmérkőzés előtt a „nagyok” csapatai játszanak villám tornát.

Az oradeai kerületi bajnokság során Salontán helyi derbi lesz: NSE—Törökves. Tileagdon: PTT—Tileagd.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZALLÓ

Budapest IV. Egyetem-utca 5. (A belváros központjában).

100 modern kényelmes szoba. Lift. Hideg-meleg tolyóvíz. Központi fűtés. Az étterem és kávéházban minden este szalonzene. Az Erzsébet-pincében egyiptomi rendszer. Menü: 1.60 P.

S Z A B Ó I M R E

tel. 1.400.000.

A BRIT REJTÉLY

Ma: *Aradi Erő*

Olvassásközben találok ezt a mondatot egy angol könyvben. „A törzsek között a harci zónában olyan ideges lelkesedés volt, amely azt hiszem közös tulajdonsága minden nemzeti felkelésnek, de sajátos módon nyugtalanító az olyan ember számára, aki oly rég felszabadult országból való, hogy a nemzeti szabadság olyan lett számára, mint a víz a szájkümben: izletté.”

Elofvastam egyszer, még egyszer ezt a párt s aztán hirtelenül az olasz—abesszin—angol konfliktusra kellett gondolnom minden átmenet nélkül, minden rettenetes lehetőségeivel, vízióival s bizonytalan kilátásaival. Csak egy percig szaladt el filmszerűen szemem előtt a kavargó képsorozat, hogy a sok zavarból kizárólag egy tény maradjon előttem tisztán, mely előtt bizony sok minden elszintelenedik a Britisch Empire, a Brit Birodalom. Nem: Anglia, nem angolok, hanem a Brit Birodalom. „Ó brit császári felsége”, aki ma nemcsak a La Manchebeli kis szigetek királya, hanem Indiának, Canadának, Délafrikának, Ausztráliának s neki hódol valójában Egyiptom, Arábia s a még oly új és erős Perzsia is. Európai országok vazallusai s nincs az a hatalom, ami most már az Amerikai Uniót ellene sorakoztatná fel. A Pax Britannia most a király huszonötéves jubileumán úgy bontakozott ki előttünk ide Európa keleti zugába lökött népei előtt, mint a poraiból éledt római birodalom új, másformájú kiadása. Büszke mindenki lehet nemzetére, de fölényesen nyugodtnak lenni csak annak adatott meg, aki ha toprongos ruhában is s szakadozottan a Brit utlevelet huzza ki zsebéből. A Birodalom őrt áll mindenütt, ahol csak egy ilyen utlevél tulajdonosa feltűnik s legyen akár a legutolsó színes, de brit alattvaló — ha bajban van: nyugodtan ülhet: „Öfelsége hajóhada, hadserege, diplomáciája” megmozdul érdekében. Amilyen fájdalmasan győz nyörű kis néphez tartozni, olyan részegítő tudat évszázadokat befőző nyugalomával és mégis romantikájával a Birodalom polgárának vallani magát.

Es nem kell-e itt ismét visszafordítani gondolatainkat, különösen, amikor a Római Birodalomhoz hasonlítottuk Nagybritanniát? Nem kell-e hirtelen arra gondolni, hogy van abban valami elképesztően megrendítő mindenki számára és különösen nekünk, akik csak nézzük ezt a gigászi színjátékot — ahogyan a Római Birodalom dédunokája, az Uj Itália magának akarja vindikálni a római hivatást, mely most a briteké. Aki látott valaha képeket, az egyiptom-libiai, vagy egyiptom-eritreai határról alkonyatbavesző olasz határkövekkel s rajtuk a római vesszőnyalábbal s fölöttük a római sasokkal — az nem kétkedik egy percig sem, hogy a mélyben olyan eszmék kavarnak, melyekben résztvenni csábítóan nehéz és szép minden igazi férfi számára. S férfiak azok is, Eritreában, de férfiak azok is, kik „titokzatos Lawrence ezredeseket” adnak a világnak. — Nos, miután tudjuk, miről van szó: nem felejtve el, hogy a római sas nekünk nemcsak mai képében, hanem mindig közel állott, nézzük meg egy kissé közelebbről, a *lényegéből* mit jelent *British Empire*.

Általában meg van az a jó szokásunk, — jónak nevezem, mert alapjában véve védekezés kicsiségünk ellen — hogy a ránk nehezedeő nagyokat kigunyoljuk s a torzképet tartva magunk elé, azt hajtogatjuk róla, hogy nincs mit félnünk tőle. Így lett a német „sógor”, a francia „léha”, az olasz „gesztenyés” s az angol „kalmár”, kit semmi sem érdekel, csak a pipája. Minthogy minden torzképnek van valami alapja, jó bázisa, melyet ferdíteni lehet, így most is ez torzkép segít bennünket annak megértésére, mit jelent angolnak lenni s mi a Brit elv? A dolog nyitját abban a mondatban találjuk meg, amelyet először idéztem. Lawrence a „titokzatos”, Arábia fellázítója mondot-

ta önmagáról, hogy ő egy olyan felszabadult ország fia, akinek a nemzeti szabadság jelszava olyan megszokott már, mint a víz. Ugyanaz a Lawrence írja ezt, aki naponta ezerszer feláldozta magát ezért a felszabadult Birodalomért. Az angol ember olyan magától értetődően angol, hogy már nem is kell hazafinak lennie. Evszázadokon keresztül ráért arra, hogy kialakítsa önmaga képét, nincs nemzeti konfliktusa, nincs nemzeti problémája a nemzeti lét vagy nemléti kérdéséről. Tudja, hogy mi az „angolnak lenni” ugyanúgy, ahogy mi nem nagyon tudjuk valamennyien, mi is az, magyarnak lenni. Nem szólva a németsegről, melynek évszázados önmarcangolása nem más, mint küzdelem a nemzeti tudatért. A legjobb fejeket is ijesztette a kétség, hátha Nietzsche szava az igaz és „Deutsch sein heißt sich ent-deutschen”. A harmadik Richard angolja még nem tudta, mi vár rá és még VIII. Henrik se nagyon. Ez a biztonság akkor kezdődik el, amikor elveszti Amerikát. Ekkor jönnek rá, hogy Anglia célja nem az értelmetlen (vagy akár értelmes) hódítás, hanem a megszerzés és az irányítás. Anglia útja nem a nemzeti becsvágy, hogy az oroszlan lábai előtt heverjenek az elharapott torku antilopok, gazellák, sakálók és bivalyok, hanem az, hogy megszelídítse őket, — bármily paradoxul hangzik is ez az oroszlanról. Az angol cél, ha nem is mindenütt tudatos: a Birodalom, az Imperium. A régi római birodalom és római szent birodalom sem volt egy nemzet, nem is egy ország, hanem *pacifikáló erő*, az együttélés legkifinomodottabb módja.

Azt hiszem (s jól tudom is), harsány és egészséges nevetés volna a válasz, ha valaki meg merné kérdezni egy „angoltól”, hogy hol is az angol nemzet, a törzsi izgalomban élő „english nation.” Tulajdonképpen nincs is olyan „angol nemzet”, mint a német, francia vagy a mai olasz. A Britbirodalom egy öntudat, egy láthatólag is megköthető, láthatatlan szövetség s hogy egy ilyen szövetségben nemcsak jó van, az természetes. Még természetesebb, hogy e „szövetség” összetartásának, mondjuk így: összeragadásának sok mindenféle eszközre szüksége van. Néha rosszra is.

A brit csoda abból áll, hogy van egy felszabadult „nemzet”, mely átadja nyelvét, szokásait, mindenét, aki társulni akar vele. Egyrangunak fogad el mindenkit, aki elfogadja őt, ahogyan van. Így brit állampolgár az indiai, a

TESTA
AZONNAL-CSILLAPÍT
INFLUENZÁNÁL
HÜLÉSNÉL-GÖRCSÖK
IDEGZSÁBA-FEJFÁJÁS

KAPHATÓ MINDENÜTT

kanadai magyar s a mandátumos palesztinai zsidó. És lehet belőlük a birodalom vezetője is, ha elfogadják az alapelveit, ha az egészet akarják szolgálni és nincsenek *részletvágyaik*. Ez a tudat adja aztán azt a fölényt is, hogy a Birodalom tagjai „odahaza” tehetnek, amit akar-

ERDŐBŐL JÖTT Ő IS!

Irta: MÉCS IÁSZLÓ

Emberek, emberek, ti vagytok az Erdő,
ti bennetek terem a szépen csicseregő
csíz, az ezerjófű hófehér virága
s az öröm patakja,
mely tengert kutatva
nefelejts-ujjásban szalad a világra.

De bennetek terem minden bolondgomba
nadrágulya, maszlag, a szurós, gorbomba,
galagonya bokra, a farkas, a vadkan,
a hétéfű sárkány
s a parázna sátna,
hol veréb, hol róka, hol majom alakban.

Ti vagytok az Erdő. A gyökerek nyersegek.
Amikor a Tavasz a varázsló verset
reátok olvassa s tündérivé büvöl,
a virágos bokrok
bak-szaguak s csokros
lombotok aljában kigyó les a fűből.

Emberek, emberek, ti vagytok az Erdő.
Nyers gyökerű, pogány-vágyu százezer tö
imádkozz a papért, ne legyen hozzátok
hasonló, de tiszta
szívvel menjen vissza
közétek kertésznek. oltson mennvországot.

Az erdőből jött ki régen a rózsafa:
Ki ismerne most rá? S az édes almafa,
a jól nevelt vizsla. Az Erdő üzenget
a jó hegedűben
s a költői műben.
Az Erdőből jöttek a hősök, a szentek.

Emberek, emberek, ti vagytok az Erdő:
ne legyen hát szátok átkos, vagy kesergő,
hogyha papot láttok telve gyarlósággal.
Mint a rózsafő is,
Erdőből jött ő is,
aztán beoltatott finom Krisztus-ággal.

Akkor szép az ember, ha Krisztust virágnak.
Akkor szép a pap, ha erre rádúpláz itt,
Azért, mint új Argus, sok-sok rügy-szemével
vigyázzon magára,
mert egyet lezárva
ősvadóc dereka fattyut hajthat őjjel.

nek: „Ápolhatják szokásaikat”, hordhatnak szoknyát, tógát, bővíhetnek kígyót s élhetnek a maguk leplezett rabszolga társadalmában (India). Más országbeli Afrika-utazók csodálkoznak rajta, hogyan segíti elő a Birodalom az afrikai színes intellektueller kitermelését. „Nem félnek — mondják ezek, — hogy a színesek kiszorítják majd egyszer őket. Jobb volna az „amerikai módszer.” A Britbirodalomnak lényegével ellenkezik ez. Náluk nincs az U. S. A. értelmében vett coloured-probléma. A Birodalomnak mindenki egyforma polgára s ez a szabadság jelenti a legnagyobb megköttöttséget. S ha valaki elfelejtene...

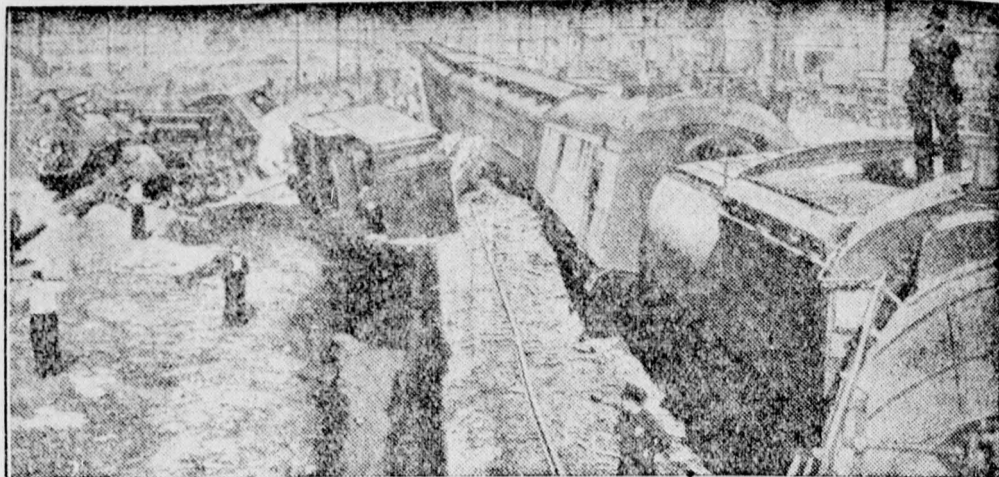
Ha valaki elfelejtene, azonnal eszébe jutnának, hogy nemcsak szabadság van, de szerveztség is a Birodalomban. Mondottuk, hogy a torzképnek a „kereskedő pipázó nyugalmának” mélyebb értelme van. Nemesak az „nem izgul”, aki elég felszabadult ahhoz, hogy semmire legyen számára meglepetés, hanem az sem, aki meg tudja szervezni egyúttal a maga biztonságát, aki erőt tud mutatni akkor is, ha belül a ház ég már, aki — magyarán rendelkezik olyan emberekkel, akik egy magasabb célért a kalandot, sőt a kalandorságot is vállalják és hűek a halálig. Az utóbbi évtizedek angol politikája nemcsak azért olyan egyértelmű és nyugodt, mert mögötte van a századok demokráciája és romantikája — (nincs romantikusabb történelem, mint az angol), hanem mert rendelkezik is egy politikai hadsereggel, mely más, mint az army, navy, — más mint a Foreign Office és más, mint a képviselőházak. Eppen abban van a zsenialitás, hogy olyan életet tudott mindig ébren tartani, amelyért érdemes volt politizálni és kalandoskodni. Az Intelligence Service nem kémiroda s nem S. A. vagy fasiszta milícia, nem kereskedelmi utazók testülete, hanem mindez együtt s még csodálatosabb: kifejlődve a történelem folyamán. Nem állítok naivitást s nem mondom, hogy az Intelligence Service tartja össze a Birodalmat, de ő a csőrendszer, mely behálózta az Empire-t s a világot, melyen keresztül lehet levelet küldeni, lehet mézet és irodalmat, de lehet dinamitot és mérget is. Az Intelligence Service, ha kormányoz: azaz, ha kell: hivatalos, de ha nem tesz, meg lehet tagadni, le lehet hazudni. Ha kell nincs is, sose létezett. S ha kell, minden angol ember a tagja. A szervezetben mindenki a helyén van, kezdve a királytól, aki éppúgy szolgál, mint a közlegény. Azt írja ismét az idézett „titokzatos” Lawrence: Arabiában örült neki, hogy a királyság öröklődik, mert egy ilyen királlyal „a hátunk mögött, jobban megértettük magunkat az arabokkal, kik szintén az ilyen király-eszme mögött állnak.” S Lawrence örül neki, nem a király, hanem a Birodalom érdekében. Felettesei tábornagyok, tengeri nagykövetségek, magas tisztviselők, hercegek, de mégis Lawrence „uralkodik”, mert ott, ahol van, ő képviseli a birodalom érdekeit s ő tudja legjobban mi s hogyan helyes. A brit-rejtély kulcsa a birodalmiság, a nemzet becsvégyhiánya, azaz magától értetődősége és a politikai hadsereg, melynek mindenki a tagja. Az I. S. csak rohamcsapat, de ez adja, ő szállítja az állandó figyelmeztetéseket, ő karmolja bele mindig ott is a húsba a realitást: A Britbirodalom nem a szigetek, hanem a földrészek s akik ezt a politikát csinálják, nem gondolkozhatnak Londonból Glasgowig (ezt elintézték már 200 éve), de nem is gondolkozhatnak Londontól csak Varsóig, hanem Sanghájig, Quebecig és Sidneyig, Cap Townig. Aki tehát ehhez a Britbirodalomhoz hozzányúl, az nem az angol nemzeti érzést sértette meg, mely felborzolódik s visszaüt, hanem egy külön emberfajta tudatát. Hozzáért egy idegrendszerhez, mely arra van beállítva, hogy Hedzsászbán ugyanazt gondolja, mint a Cityben vagy Kamerunban. Képzeld csak el, hogyan fáj a foghídeg, ha hozzányúl a fogorvos esipesze. Ezért állnak a brit bombavetőék Egyiptom határán.

Egyéves őszibarack

oltványaim jegyzékét kívánatra ingyen és bérmentve megküldöm.

Székely virágüzlet

Oradea, Bul. Reg. Ferdinand 26

Súlyos vasuti szerencsétlenség Kaliforniában.

A „sivatagi-repülő” nevű gyorsvonat, a southern Pacific vonat egyik szerelvénye beleszaladt egy tehervonatba. A vasúti személyzet közül négyen súlyosan megsebesültek. A képünkön látható borzalmas katasztrófának, csodálatosképpen emberélet nem esett áldozatul.

A Rákóczi-induló Iasiban

A Liszt Ferenc jubileumi év alkalmából időszerű román-magyar vonatkozású esemény a világhírű zongoraművész életéből

Írta: Kheil István

A XIX. század közepe táján Iasi volt a román kulturának, a román előkelő világnak középpontja. Bucurestét akkor csak másodrangú helynek tekintették. Csak a fejedelemségek egyesülésekor 1859-ben vesztette el Iasi régi fényét és hatalmát Bucurestivel szemben. Kulturális szempontból a XVII. századtól kezdve Iasi állandóan emelkedett. Tanulni vágyó ifjúsága külföldi iskolákban tanult s hazajövén, sok üdvös reformot követelt és valósított meg. 1640 körül Vasile Lupu vajda nagyborszábas tanintézetet állított fel, mely később egyetemmé nőtte ki magát. Itt létesítette Gheorghe Asachi az első színpadot, az első zenekonzervatóriumot s itt indította meg az első nemzeti ujságot. Itt laktak a román világ kitünőségei, akik semmiféle áldozattól sem riadtak vissza, ha a műveltség előmozdításáról volt szó.

Ebbe a kulturális szempontból fölülte virágzó és állandóan fejlődő városba jött Liszt Ferenc, a világhírű magyar zongoraművész 1847 januárjában, hogy néhány hangversenyt adjon Iasi műértő közönségének. Ugyanis a nagy művész 1839-től 1847-ig hangversenykörúton volt. Beutazta egész Európát. Így került Erdélyből Moldovába. Valóságos diadalútja volt ez a művésznak, akinek virtuozitását csodálattal vette körül az egész világ s oly fényes ünnepeket látott, melyek mindenütt, amilyen még nem jutott ki sem előtte, sem utána egy művésznak sem. Így volt ez Iasiban is. Itt három hangversenyt adott. Bojárrok feleségeikkel, leányokkal tömegestől utaztak be Moldova fővárosába, hogy meghallgathassák a világhírű magyar művészt. Maga a fejedelem is, Mihail Sturza nem győzte eléggé csodálni a hangok grandiózus mesterét. Oly nagy hatása volt Liszt hangversenyeinek, hogy a költők, pl. Asachi szonetteikben dicsőítették őt, s az ujságírók, pl. az „Albina Românească” nem győzték eléggé magasztalni játékát. (Lásd: Dr. Moldován Gergely: „A románság”).

Gheorghe Asachinak egyik alkalmi szonettje magyarul a következőképpen hangzik:

Annak a hangversenynek emlékére, melyet Liszt Iasiban, az új színházban 1847 január 11-én adott.

„Amióta Orfeusnak, az összhang fenséges istenének elbűvölő hangszereiből a trák part visszahangzott s amióta Orfeus kitörő érzéseivel s dallamának hatalmával vadállatok, erdők és patakokat bűvölt el, megszelídítvén őket, azóta nem hangzott a Duna mezőségén hatalmasabb dallam annál, melyet a te lantod teremtett. Ebből a lantból a láthatatlan démon varázsfolyamat önt szíreinkre, melyeket dallamod tolypójának habjai magukkal ragadtak. Ha átmennél a más-

világra, hogy feltámaszd Euridikét s ha hajónál, mint új Argonauta a mesés Kaleos szigete felé, megfékezéd a vihart s hatalmadba keritenéd Tartarust. De neked más rendeltetésed van, a te élelsorsod boldogabb, mert az Isteni Gondviselés azt akarja, hogy hangszered által viszhangozzék a földön az a magasztos, egytértest zengő himnusz, amelyet angyalok énekelnek az égben.”

(Ez az alkalmi szonett cirill betűkkel írva megjelent: Gh. Asachi: Culegere de poezii. 1854.)

A cirillbetűs ujságcikk, mely az „Albina Românească” 1847. január 9-iki számában jelent meg, magyarul a következőket foglalja magában:

Liszt Iasiban

A kritikus Lisztet a művészet horizontján felülről legmagasabb meteorok egyikéhez hasonlítja. Aztán megemlíti, hogy Liszt Bals Alec, Moldova kincstárnokának szalonjában is adott hangversenyt. Erről alább lesz szó.

A kritikus fölöslegesen tartja azokat a darabokat felsorolni, amelyeket Liszt előadott. A fődolog szerinte megismertetni azt, ahogyan előadta, ha ugyan lehetséges azt szavakkal leírni. Ragyogó előadásmódja, a hangszer által létrehozott színezés — befolyást tudnak gyakorolni a lélekre ennek zenei képessége által. Zenei leírásai azt a hatást váltják ki a lélekből, mintha a legtökéletesebb zenei tételek is nála hiányosak volnának abból a szempontból, hogy folytatást ígérnek, melyet epedve vár a gyönyörűségben felolvadt lélek. Mindenesetre egy zenei darabot hallani kell, éppén úgy, mint egy festményt látni, hogy tiszta és teljes képet alkothassunk róla. Azért most mi nem szorítkozunk egyébre, mint arra, hogy Európa elismeréséhez hozzáadjuk a világhírű mesternek zenei talentuma által bennünk felkeltett csodálkozásnak kicsiny, de hálás adóját.

Kéztechnikája a zongorán való játéknak nonpluszultrája. A legmerészebb ugrásokban, a legnehezebb zenei menetekben s a legfinomabb hangok kihozásában a balkéz versenye a jobbal minden észrevehető megerőltetés nélkül. Mindkét kéz olyan hangokat csal ki a hangszerből, melyek a hallgatónak ennek a nagy mesternek érzelmi skálája szerint hol a fájdalom, hol az öröm, hol pedig a sóvárgó vágyakozás érzelmi körébe ragadják. Előkelő társadalmi osztályunk igen lelkesen fogadta Liszt urat. E lelkes ováció bizonyossága annak, hogy mint Európa más helyein, itt nálunk is valóban megérdemelte, hogy igazi értékelésre, megbecsülésre találjon.

Jövő szerdán még egy zenei matinét fog adni.

Ekkor történt, hogy Bals Alec, Moldova kincstárnoka, hatalmas, dúsgazdag bojár, Liszt tiszteletére palotájában összegyűjtötte Moldova főurait és hölgyeit. Előkelő fényes, válogatott társaság gyűlt itt össze. Mikor a

vársaság mind együtt volt, megjelent a bojár palotájában Barbu híres moldovai cigány bandájával együtt. Öreg, közismert, kitűnő cigányzenész volt. Összesen hárman voltak a bandában. Tagjai: egy kobzás, egy hegedűs és egy flótás. Jöttek, hogy mulattassák a fényes társaságot. Bals, a háziúr a moldovai nemzeti zenét akarta Lisztnek bemutatni. Valami nemzeti indulófélet kezdett játszani a banda. A zene nagyon tetszett. A fiatal bojárok ezüst serlegekből itták a pezsgőt s a serlegekbe iasii szokás szerint aranyakat dobáltak s így adták oda a banda tagjainak, hogy igyanak. Persze az arany szájukban maradt, honnan csakhamar zsebükbe vándorolt. Liszt feszült figyelemmel hallgatta a román nemzeti indulót s nézte, hogyan mulatnak a társaság tagjai a zenekar tagjaival. Majd a társaságból az egyik bojár, Sturdza Nicolai azt kívánta Barbutól, hogy énekelje el a „Tu imi ziceai odată” kezdetű éneket. Barbu készséggel tett eleget a felszólításnak s rákezdett erre a fiatalok emlékeket felújító, melankólikus nótára, melyet a társaság a legnagyobb csend és ábrándozó figyelemmel hallgatott végig. A dal elhangzása után, melyet egy cigányos nótá fejezett be, a bojárok tapsolni kezdtek. Liszt pedig zsebéből aranyakat vett elő. Barbu poharába dobta és koccintott vele. Aztán a zongorához ment, hogy megmutassa Barbusnak az ő tudományát és rázendített a Rákóczi indulóra. Sír csend lett a teremben. A hölgyek a művész körül csoportosultak, a bojárok az asztaltól felkelve, a szalon butoraihoz támaszkodva hallgatták a rendkívüli zenét, mely az egykori laptudósítás szerint néha úgy szólt, mintha az alvilág összes lényei kiszabadultak volna, máskor pedig mintha drága gyöngyök pergett volna le, de mindig a gyönyör magas régióiba emelve a hallgatóit. (Dr. Moldován Gergely: „A román-ság”). Barbu igen nagy figyelemmel nézte és hallgatta a zongorakirály játékát. Az induló befejezése után a bojárok tapsaitól rezgett a palota. Barbu pedig ezüst serleggel kezében Liszthez közeledett, koccintott vele s így szólt: „Mester, most visszandom a kölcsönt, sokáig élj.” Aztán bandájához sietett s eljátszotta a Rákóczi-indulót elejétől végig, pontosan úgy, ahogy azt csak pár perccel előbb hallotta. Mindenki bámult. Legjobban maga Liszt. Nem tudta megérteni, honnan vette ez a Barbu azt a roppant nagy emlékezőtehetséget. A bojárok büszkéek voltak Barbura, akivel még sokáig elpezsztogoztak. Lisztre is nagy hatást tett ez a primás.

Barbu aztán meghonosította a Rákóczi-indulót Iasiban. A bojárkisasszonyok sokáig játszották zongorán. Az egész város zengett a magyar nemzeti induló vérpezsdítő akkordjaitól.

Barbu, az öreg cigány meghalt. Sok idő telt el azóta. Vajjon ismerik-e most is Iasiban a magyarok nemzeti indulóját, s ha ismerik, annyira közkedve-e, mint Liszt hangversenye és Barbu népszerűsítése után lett. Ezt legjobban azok tudják, akik ott laknak.

OKTÓBERI KERT

A kert fölött a Nap (öreg madár)
Vörhenyes szárnyakon lankadva száll.
A napraforgók barnák.
A pókok egyre varrják
A szemfedőt a sok beteg virágra.
A gesztenyefa könnyes, mint az árva.

A kertész bús. Borongva nézelődik.
Le-lehajol az avarlepte földig.
Virágmagot szed méltán.
Szomorú szemmel néz rám.
Pereg a holt levél a vén plátánról.
A holt levél még egy utolsót táncol.

A piros és zöld székeket behordták.
A kert közepén áll a szörnyű hordágy.
Rajta virágok fázva:
Viszik az üvegházba.
Olyan a menet, mint a temetések.
Boesteledik. Kigyúlnak a mécskek.

Valaki künn lapul a feldúlt kertben.
Hallom különös lépteit ijedten.
Vagoc a fogam. Befutok.
Ablakot, ajtót becsukok.
A kert fölött a Hold sarlója tündököl.
Utánam fut és bezörgel egy szörnyű csont-ököl.

HARSANYI LAJOS.

„Bárcsak BERLINBEN lehetnék most!”

EBBEN A KÖNYVECSKEBEN megtalál minden felhívást interurban beszélgetésekről, díjakról, különböző rendezésekről. Kérésre, amelyhez mellékelje címét, a S.A.R. de Telefoane, Bucuresti, Calea Victoriei 37, INGYEN küld egy példányt.

SOCIETATEA ANONIMA ROMANA DE TELEFOANE

APPEN az értesítést várja, hogy érjút behajózzák, amikor az értesítést veszi, hogy újabb biztosítékokat kérnek Ontól. Meg van róla győződve, hogy az ügyet azonnal elintézhette, ha e pillanatban Berlinben lehetne. Utlevél, jegy, deviza — az ut egy hetet vesz igénybe és az ügyet azonnal kell elintézni!

• Mit tegyen? Hívja fel ottani képviselőjét telefonon! Körülbelül egy óra múlva megkapja az összeköttetést és épen olyan érthetően és kényelmesen beszélhet vele, mintha az ő irodájában ülne.

• Használja nemzetközi üzletinél a telefoni és meg fogja látni, milyen új lendületet vesz az Ön tevékenysége!

A bucovinai magyarok szomorú szentéve

Járványok pusztítják a megható jubileumot ülő bucovinai magyar falvakat

(Suceava, okt. 29.) Zajtalan szentévet ültek az idén a bucovinai magyarok. Sőt, ha a gyermekpusztító járványok most rájuk nem tereli a figyelmét, talán egészen nyom nélkül tűnt volna ez az érdekes és tanulságos szentéve, amelynek különös évtalálkozói és körülményei valóban páratlanok.

Százötven évesek a bucovinai magyar telepek

Mindenki hallott már a *siculicidium* néven ismeretes vérengzésről, amit „az méltóságos komendéző generális”, Bucow osztrák tábornok rendezett 1764 január 7-ének éjszakáján. A Mádéfalunál vérbelépett „piros csizmák nyomát” azonban nem lepte be se a tél, se a homok. A menekülők és bujdosók ezrei vonultak Moldova felé a hegyszorosokon át, szekereken mentve ingóságait. Ennek a menekülésnek visszafajó emléke mai napig is él a bucovinai magyarok következő dalában: „Mikor Csikból elindultam, Szívem se vót, úgy búsultam. Kezem fejemre kaptam, S énmagamat úgy sirattam...”

Pontosan 1784 november 8-án lépte át Bukovina határát a menekülő székegyek első csoportja, hogy rövid moldovai bujdosás után ottan új otthont építsen magának. Az első csoport-

ban 94 édesapa és édesanya, 211 kiskorú gyermek (127 fiú és 84 leány) volt. Hoztak 41 lovat, 7 csikót, 167 ökröt, 75 ökrborjút, 118 tehént 63 üszövel, továbbá 82 szekeret. Így jegyezte fel ezt a bécsi *Kriegsarchivum*. Két nap múlva már a menekülők harmadik csoportja is megérkezett. A családok rendkívül népesek voltak. Az 55 éves Galambos Györgynek Janika nevű fiacskája volt az első Bukovinában született magyar gyermek. Néhány hónap már nemcsak gyermeket, hanem *falut* is kereszteltek sokat szenvedett véreink. Igazi „vérekeszség” szerint való nevet adtak neki, de egyben egy székely áldást is tartalmaz a három első falu neve, amiben megörökítették jövevőjük, gróf *Hadik András* nevét is:

— Istensegíts — *Hadik András*.

A *székelyáldás* minden szavából egy-egy virágzó külön-falu neve kerekedett ki. Egészen hitelesen a bécsi *Kriegsarchivum* őrizte meg Dornesti (régibb Hadikfalva) megható keresztelőjét *Erzenberg* jelentésében.

„Felszólítást adtam, hogy ingóságaikkal együtt gyülekezzenek a felépítendő falu helyén. Ott, ahol a templom megépítendő volt. *Mártonffy*, a papjuk és pásztoruk misét olvasott. Mise után *Tedeum* következett. Az új telepek, bár még csak földkunyhóban laknak,

Az evés szükséglet, azonban legtöbbször kellemes szükséglet,

csak a gyomorhajosok tizezreinek válik az emésztés borzalmas kinlódássá, amint G. T. keresztelkedő írja Botosaniból.

„Hányinger és görcsök, amik elővettek minden étkezés után, az evést irtózatossá, torturává tették számomra. Álamtlanság gyötört, idegrendszere annyira tönkrement, hogy elvesztettem minden életkedvetem.

„Párheti „Gastro D” kezelés után annyira megajult állapotom, hogy örömmel közölhetem: ismét tudok enni, dolgozni, aludni. Minden szenvedő embertársamnak nyugodt lelkiismerettel ajánlom ezt a kitűnő gyógyszert”.

A „Gastro D”-t 130 lei utánvétellel küldi az európai vezérképviselő: Császár E. gyógyszer-tára, București, Calea Victoriei 124.

határuknak kétharmadát máris megmunkálták és bizvást várhatjuk a telep felvirágzását.”

Erzenberg szintén ebben az évben, 1785-nen tesz jelentést *Vornicenii*, a volt Józseffalva megalapításáról.

Jubiláló templomok

Érdekes véletlen, hogy ugyanezek a magyar falvak gyönyörű templomai szintén ebben az évben jubiláltak *Dornestini* és *Manautin*. Századik születésnapjukat érték meg ezek a szép, vonalú kolosszusok, népük sorsában osztozkodó, kőből való őrangyalok. Sokat szenvedtek. Tudvalevő, hogy a világháború alatt a bukovinai magyar falvak népét kétszer is elűzték. *Dornestint* például ivalakban környezték a tűzvonalak. A falu leégett, templomát szíjjelölték az orosz ágyúk. Mai plébánosának, *Sebestyén* Antal főesperes és kanonoknak végtelen buzgalma és erőfeszítése emelte újból fel romjaiból. Most, a falu 150 éves és a templom 100 éves jubileumán két ritkasépséggel oltárt készítették a templom számára *Sebestyén* kanonok.

Megható és elismerést érdemlő *Manauti* plébánosának, *Malec* János kanonoknak buzgósága, aki kivülről és belülről rendbehozatta leromlott templomát 100 ezer leies költséggel, a bukovinai szentév öröme. *Malec* János kanonok különben a hatodik plébánosa *Manautin*-nak. Az első plébános *Tornay* pap volt, a templomépítő. A *manauti* székely-magyarok első papja eredetileg táborilelkész volt a császári hadseregben. A hatalmas templom tervrajzát a bécsi *C. C. Bauleitung* készítette. Ki tudja, hogyan került a nagyszerű ember bírta-kába? Még érdekesebb, hogy anyagi eszközök híján házilag építette föl a templomot. Ennek a nyoma azonban csupán csak egy főív szabálytalan görbületén látszik. Ennek a „magánépítkezésnek” megértéséhez persze ismerni kell a bukovinai székely ezermesterségre született hajlamait és életrealitását. Ahol igen sok gazda megfaragja téli unalomban a kifogástalan iskolahegedűt, azon a földön könnyen kapott *Tornay* pap munkatársakat a templomához.

A vornicenii jubileum

A jubileumi megújulásban kivette részét *Vornicenii* is, a szintén 150-ik évét megért bukovinai magyar falu. Itt a templom még a legendás hírű és történelmi nevet kivívott *Druzbácky* György plébánosnak idejében épült, aki *Deák Ferencnek* és *Jókai Mór*-nak volt meleg barátja. A 150-ik évét ünneplő magyar község temploma, amelyik két orosz inváziót ért meg, szintén nagyon reászorult a külső és belső megújulásra. A bukovinai életrealitás főpróbája tulajdonképpen tavaly kezdődött el, amikor anyagi eszközök híján a falu plébánosa, dr. *Németh Kálmán* fogta meg a az eszet és a malteros kanalat és ezermester hívei segítségével kivülről restaurálta a templomát. De ez csak bevezetés volt a jubiláris év erőfeszítéseire.

Az idén a templom belső festésére került a sor. A falu ácsai készítették a kissé primitív hármass állványozást, ahová feltű aggodalommal engedték fel lelkészüket. Három hónapi

szakadatlan munka után, ami sokszor lámpák mellett folytatódott az éjszakában: *Druzbácky* templomának a boltozata, ívezete és oldalfala megtelt freskóképekkel. Egy német újságnak, a cernauti *Volksrecht*-nek leírásából értesülünk a vornicenii plébános sajátkezü templomképeiről, abból az alkalomból, hogy azokat *Robu Mihály* iasi püspök és a cernauti apostoli kormányzó társaságában a német lap szerkesztője is megtekintette, a szerkesztőség autóján. Erdélyi megtekintője is volt a képeknek, *Bethlen* Mária grófnő Turdáról, *Aminthogy* Suceava megye prefektusa, *Cojocariu Dumitru* is többször kivitte már oda ujjabb és ujjabb vendégeit, hogy megismerkedjenek az életrealitás és szorgalomnak ezekkel a kedves teljesítményeivel, amelyekkel a bukovinai magyar falu akkora fellünést keltett.

Hét hónap óta dühöngő vörheny-járvány a magyar falvakban

Most a bukovinai szentévek egy olyan oldalát ismertetjük, amelyik ezt a megható és csöndes, bensőséges jubileumot nagyon hozzáhangolja a *Siculicidium* fájdalmas emlékeihez. Borzalmas erejű járványok tizedelték meg a bukovinai magyar falvak népét. Soha annyi kis koporsót ki nem kísértek a temetőbe, mint ebben az évben Bukovinában. Hét hónap óta dühöng a skarlát. Ez idő óta a legszigorubb zárlat alatt vannak a bukovinai magyar falvak. Pontos adataink nincsenek a járvány pusztításairól, de eléggé illusztrálja a helyzetet egy német újság adata, amely szerint csupán csak a *rudauti járványkórházban* eddig 68 olyan magyar gyermek halt meg, akiket részben *Dornestiből*, részben *Tibeniből* szállítottak be és a legmondosabb ápolás ellenére is elpusztultak. Újjabb hírek szerint *Tibeniben* a hastífusz kezd szedni áldozatait, most már a felnőttek között. *Vorniceniben* pedig a skarlát mellett fellépett a differitisz is és máris szedi áldozatait.

Jégverés a jubileumi évben

Aggodalommal és részvétellel gondolunk bukovinai magyar testvéreinkre, akiknek jubileumi öröme flyképpen zokogó sirássá változott. Még csak azt kell megemlítenünk, hogy a járványon kívül az idén *Vornicenit* még két külön csapás is érte. Két borzalmas jégverés. Az első augusztus 15-én, a második pedig egy héttel később. Irtózatossá mennyiségben hullottak le ötédekás jégdarabok is, megsemmisítve a nehézsorsú, jóságos és leírhatatlan szorgalmu nép ezidei reményégeit. Kisírták magukat keservesen, aztán belenyugodtak. Bele kell abba nyugodni, hogy a *siculicidium* nyomában támadt véres vándorlásnak 150-ik fordulója csak ilyen lehet. Csupán csak kevesen akadnak, akik bezárták lakásaikat, öregszülére bízták kicsinyeiket és kettesben szolgálni vándoroltak, hogy a jubiláris, kegyetlen esztendő borzalmaival valahol kiheverjék.

Barabás Mihály.

ŐSSZEL

Játszik a szél a falevéllal
A levél boldog... táncol a széllal —
Am az megúnja egygel a táncot
Másik levéllel köti a láncot —
Sárba dobja a kis levelet,
Még azt sem mondja: „Isten veled!”

HORVÁTH ÁRPÁDNÉ.

BUDAPESTI

rokonához szállni kényelmetlenül idővesztéssel jár és nem is olcsóbb, mint a kitűnő hírnek örvendő, 10 éve fennálló.

WINDSOR PENSIO

Vilmos császár út 7. II—III—IV.

Andrássy-ut sarok 35 ujonnan berendezett hideg-melegvizetes szoba. Ellátás nélkül is.

Idő szerű á r a k!

Miseruhák, pluvialek, kelyhek, zászlók, cingulusok, gallérok, reverendák stb.

legelőnyösebb beszerzési forrása

Oberbauer A. Utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41 sz.

Alapítási év 1863. Tel. Aut. 83-3-44.

72 éves cég.

MŰVÉSZET

Erdélyi művészek előretöése Budapesten

„Az édes mostoha” sajtóbemutatóján

A magyar fővárosban még a leggyorsabb repülőgépek is hosszabb ideig tartózkodnak: de négy nap az erdélyi magyar számára Budapesten mégis csak annyi, mintha egy füttyszóra állt volna meg. Sajnos, nekem se volt most egy füttyszónál több időm Pesten. De ez a pár nap is gazdag volt élményben és eseményekben.

Öt esztendeje nem jártam Pesten. Azóta bizony sokat változott a magyar főváros: tömredék szép új hérszalaga épült s a budai Rózsadomb környékén, egész villanegyed alakult ki. Művészi és színházi élete ma még fejlettebb, mint bármikor. Tizenkét színházban játszanak estánként és a premiermozik egész sora adja a legjobb darabokat. A művészi élet legnagyobb eseménye most

„Az édes mostoha”

bemutatója volt a Rákóczi-úton levő Urániában. Az Uránia valamikor tudományos előadásokat tartott, színes vetítéssel, ma a legelőkelőbb premiermozik közé tartozik. „Az édes mostoha” bemutatójára az Uránia hatalmas homlokzatát magyar színekkel díszítették fel, este villanykörtek százai szikráznak a négy emelet magasságában a legelőkelőbb közönség tódul Lakner Artur magyar filmjéhez, melynek sajtóbemutatóján jelen lehettem. A díszbemutatón maga Horthy Miklós kormányzó is jelen volt.

Lakner Artur, aki Lakner bácsi néven nagyszerű gyermekszínháza révén már régen nevet szerzett magának, új, magyar filmjével melyen bevészte nevét a közönség minden rétegének szeretetébe. „Az édes mostoha” meséje egyszerű, szép és finom. Egy gazdag vidéki földbirtokos, elveszti feleségét s hogy kislányának része lehessen az anyai szeretetben, feleségül veszi régi ideálját. A kastélyban lakó vénkisasszony, — aki titokban szerelmes a földesúrhoz, — „gonosz mostohának” festi le az „új mamát” a gyerek előtt s a kislány sírva menekül is apja második felesége elől, mire az új asszony visszautazik Pestre. A gyermek nevelőintézetbe kerül és a „gonosz mostoha” beáll oda tanárnak s fokozatosan a gyermek szívébe férkőzik — és édes mostoha lesz belőle s megszerezzi a kis család boldogságát.

A férjet az Erdélyszerte ismert Páger Antal játssza megnyerőn, a mostohát Tasnády Fekete Mária nagyon finoman s meglepően szép játékot produkál a gyermekszereplő: Péchy Gizike. A gyönyörű magyar filmet Balogh Béla rendezte izlésesen, nagy szakértelemmel s a humort Gózon Gyula és Vaszary

piroska viszik a darabba, amelynek sikere példátlanul nagy.

Az erdélyi művészek előretörnek Pesten is és nincs színházi előadás, koncert, kiállítás, hogy erdélyi neveikkel ne találkoznánk.

A Király Színházban Tompa Béla aratja megérdemelt sikereit, a Belvárosiban Baló Elemér és Hoykó Ferenc, aki a Janovics-társulat népszerű művésze volt, — a Városi Színház főrendezője az Oradeáról elszármazott Sík Rezső és a muzikusok között a legnépszerűbbek: Fényes Szabolcs és Gorodinszky Sasa, az orosz fogolyból lett oradeai művész, aki feleségét is innen vitte magával.

Most nyitotta meg kiállítását a Tamás-galériában Gráber Margit, a balamarei művésztelep sok éven át volt tagja s néhány nagyon erős kifejező kompozíciója méltó feltűnést keltett. Ugyancsak erősen döngeti a művészi érvényesülés kapuit Pesten Molnár Róza, a tigrisecsei származású, de Oradeán is igen jól ismert festő művész, akinek műtermében megdöbbentően szép, érett kompozíciók készültek s fejlődésének színes dokumentumai előtt örömmel áll meg az erdélyi vándor.

(h. 8.)

„A pattanások és miteszerek teljesen eltűntek“

írja egy bevétel, aki el van ragadotva a tolon-faciale Scherk hatásával.

Lofton Faciale Scherk

Uvegok a Leil 60°100° 160°300°475°

Vezérképviselő: „Excelsior“ Calao Mosilor 78 Bucurestii

Beszélnék a régi bucuresti magyar anyakönyvek

Bucuresti. Horváth György plébánossal lapozgatunk az ősi Barátia-templom anyakönyveiben. Sajnos csak 1847 januárjával kezdik a vaskos kötetek a feljegyzéseket, mert a régebbi keleti iratokat elpusztította a tűz, aminek a Barátia-templom és kolostor martaléka lett. De a régiségekben nem túlságosan gazdag Bucurestinek így is értékes adatgyűjteményei ezek az anyakönyvek. Megsárgult papíron, házi vonalozással készült rovatokban, gondos kézírással, nagy pontossággal és részletességgel sorakoznak benne egymás után a följegyzések; régi idők lehelletét érzik belőlük az ember s egy-egy feltűnő adattal élenken magunk elé vetítve látjuk a múlt század közepének Bucurestijét, amelyben szeszélyesen idedobált sorsok morzsolódtak le a születés, a házasságkötés és a halál nagy határkövei között.

Magyar papok, magyar hívek

Bogdánfi Ambrus ferences gvardian kézirát dícsérik a gondos anyakönyvi följegyzések. Mert 1847-ben még ferencrendi szerzetesek vezetésére volt bízva ez az akkor még egyetlen bucurestii katolikus templom. S hogy milyen ajku volt az egyház híveinek többsége, arra már az itt működő szerzetesek névsorából is következtetni lehet. Az anyakönyvekben a Bogdánfi gvardian mellett ott találjuk Nagy Zsigmond és Kiss Lajos káplánok neveit, akiken kívül még két lakója volt a rendháznak, a nyilván német származású Leufert Simon és a szláv Pority Romoald. Ezek azonban, mint a feljegyzések megörökítik, szintén végeztek magyar nyelven lelkipásztori munkát.

De a hívek neveiből is ugyanezt a következtetést vonhatjuk le. Az 1847. évi halálzási anyakönyv első oldalán bejegyzett 13 halott neve közül hét szép magyar hangzású: Szotyori Rebeca, Szilágyi János, Dormányi Julianna, Bereznai Ferenc, András Pál, Palocsai Albert, Bagoméri Ferenc. S ugyanezt az arányzámot mutatják a többi oldalak is. De a magyarok még nagyobb többségét tüntetik fel a házassági anyakönyvek, amelyekben már újabb s a magyar szabadságharc leverése után különösen megszokasodott magyar kitlepülőik nevei sorakoznak.

Mivel foglalkoztak itt száz évvel ezelőtt a magyarok? Mint túlnyomóan ma is: kisiparosok voltak. Az 1847-iki házassági anyakönyvben mindjárt az első oldalakon egymás után olvassuk a következő neveket: Péter János kereskedő, Jozan István tímár, Bálint János kovács, Benkő Lajos szabó, Keresztes Ferenc asztalos, Falusi Pál bádós és így tovább. S a későbbi bucurestii magyar bérkocsisok népes társadalmának előhírnöként: Lónárd György kolozsmegyei kocsis.

Erdemes más ma a magyarok által megszállva tartott foglalkozási ágakban ekkor még idegenek vezettek Bucurestiben. A szakácsok franciák, az építőmunkások olaszok. S hogy ki-egészítsük a körképet: mindenféle más szakmunkában is csupa idegeneket találunk. A nyomdászok távolról német városokból, Kölnből, Stuttgartból vetődnek ide, a színházi szakemberek is idegenek, mint az 1852-ben meghalt Alex. Dupont német származású díszlemez, a zenészek már

akkor is csehek voltak, mint Havleva Ferenc színházi zenész és Briaszki József zenetanár; úgy látszik az akkoriban nagyon keresett parókakészítő mesterek is a szláv nemzetégből kerültek ki, Petrosevszka Toréz a példa rája, akit 1848-ban a kolera ölt meg Bucurestiben. A kávé ipar se volt román mesterség, ezt örmények üzték, akik sűrűn szerepelnek a Barátia anyakönyveiben, no meg törökök és arabok, akik természetesen katolikus egyházi anyakönyvekben nem lehetnek fel, kivéve Jachnisch József római katolikus vallású arab kávést, akit a Barátia plébánosa temetett el 1851-ben.

A házasságok az égen kötődnek

Emberi sorsok titokzatosságában, különös és csodálatos végzettségében olvas az ember a rovatok között. Ime, itt van a kis Rák Julianna, aki mindössze egy órát élt és a neve örök időkre fel van jegyezve. Vagy Benczedy Anna, aki Erdélyből indult el s itt, Bucurestiben egy Prout nevű francia ember felesége lett 1847-ben. A montenegrói Diakovics tanár se talált asszonyt a saját hazájában. Bucurestibe kellett jönnie s itt negyven éves fejjel vezette oltárhoz a Barátia-templomban a Budáról ideszármazott húszéves Kunca Annát. Magas József kecskeméti szabómesterre nézve is úgy intézkedett az ég, hogy pont Bucurestiben ismerje meg és vegye nőül Bence Katalint, aki Tusnádon látta meg a napvilágot, míg a pétervári származású francia Lebrun úr ugyancsak Bucurestiben talált rá egy lyoni hajadonra, akivel egy magyar szerzetes előtt kelt egybe itt.

De mindezeknél megkapóbb az a csöndes tragédia, amelynek megtörténetére a halálzási és esketési anyakönyvek adatainak összevetéséből lehet majdnem teljes bizonyossággal következtetést vonni.

Kis történelem

A történelem néhány nagy eseménye is tükröződik az avult anyakönyvek rovaiban. Így 1849 március 14-én meghalt Bucurestiben Mohácsi Károly zalatnai születésű „kiérdemült káplárkatoná”, akit alighanem a magyar szabadságharc forgataga sodort ide. Az ötvenes években orosz csapatok tanyáztak Bucurestiben. Ennek emléke két lengyel származású tiszt neve a Barátia anyakönyvben. Az egyik a volhiniai Branszki Romolád orosz császári főhadnagy, aki 1853 júniusában halt meg, a másik a vitebszki születésű Bugosevszky Ignác 34 éves százados, „az orosz császári trónörökös nevét viselő huszár ezred tisztje”, akit 1854-ben temettek a Barátia ferencesek.

Ismeret nevekre is bukkanunk: 1851-ben, 56 éves korában meghalt Antal Lajos vicomt de Gramont ezredes, „az uralkodó fejedelem szárnysegédje”, akiről később utcát neveztek el. Szerepel az anyakönyvben a híres Manuc név is: Manuc György 80 esztendő örmény szintén 1851-ben halt meg nőtlennül. Kétségtelenül abból a nevezet Manuc-családból való volt, amelynek egykori fogadója a Hanu lui Manuc, a régi Bucuresti legérdekesebb jellegzetességei közé tartozik.

1847 december 4-én jobblétre szenderült Bucurestiben Csolti Jorga Péter erdélyi származású szakácsmester 63 éves felesége, Erzsébet. A halál oka a jó gvardian bejegyzése szerint: **lelki fájdalom**. Vajon mi lehetett szegény Csolti Jorga Péterné szívzsongató búbanata? — mereng el a késői búvárkodó.

Felűtjük a házassági anyakönyvet, amely rideg bizonyossággal tanúsítja, hogy Csolti Jorga Péter szakácsmester, aki csak 52 éves volt ekkor, 1848 február 23-án, tehát még a gvász letelése előtt feleségül vette az oroszletki születésű fiatal özvegyasszonyt: Markó Juliannát.

Igaz-e, nem-e? ... Több mint valószínű. A szegény 63 éves asszony észrevette, hogy a férje szemet vetett a fiatal menyecskére és ezért szakadt meg a szíve.

Kilencven esztendő pletyka ez. Ma már por és hamu a csábító menyecske éppúgy, mint a csapodár férj és a bánatába belehalt néni.

A dögvész

1848-ból szomorú lapok maradtak reánk a Barátia-templom halotti anyakönyvében. Április hónapban sűrűn kezdtek halni az emberek olyan betegségben, amit eleinte nyilván nem ismertek fel, mert a halál oka rovatban **oldalakon** át „ignoratur” van bejegyezve. Jellemző az akkori egészségügyi viszonyokra, hogy a következő oldalakon is csak „diaró” szerepel a halál okaként s csak később jelenik meg a szomorú sorozatban a „kolera” bejegyzés, hogy aztán hosszú oldalakon át majdnem kizárólagosan uralkodjék. Mintha ezekben a hónapokban minden más körözó elvonult volna ebből a vészlatogatta városból, mintha megszűnt volna itt minden más halállehetőség: egyedül a kolera hatalmaskodott és ölt. Ki lehet olvasni az anyakönyvből, hogy semmit se tudtak tenni a dögvész ellen: **változatlan erővel tombolt az egész tavaszon és nyáron át, mindaddig, amíg a téli hideg bekövetkezte véget nem vetett pusztításainak.**

A derék ferencesek nem voltak töltelenek a döghalál aratása közepette. Szinte kivétel nélkül mindenkinél feladták az utolsó kenetet, akinek a haláláról az anyakönyv megemlékezik. Egyikük életével is fizetett.

Még néhány nevet jegyezzek ide, amelyek szembeötlenek az anyakönyvben: A szászvárosi születésű Kászoni Máriáról, aki a nagy kolera-járványban halt meg, fel van jegyezve, hogy „**főnemesi rangú**.” Bosznjak Antal nyugalmazott császári és királyi százados 57 éves korában halt meg itt, 49-ben. Nemes Antalffy Alajos Fajáról, itt esküdött meg 1847-ben; Belladi János gróf volt az egyik tanuja. Tótori Imre „jogász” 80 éves korában, 51-ben halt meg Bucurestiben és kifejezetten feljegyzik róla az anyakönyv, hogy magyar ember volt.

Feltűnő az óriási gyermekhalandóság ebben az időben. 1849 augusztusában például az anyakönyvbe bejegyzett 20 halott közül 16 három éven aluli gyermek volt. S körülbelül ugyanez az arányszám a negyvenes és ötvenes évek minden évszakaiban. Ezzel szemben vigasztaló, hogy a Barátia-plébánián például az egész 1933-ik évben a bejegyzett 120 halott közül csak 24 volt gyermek.

Igaz, hogy ha a születési arányszámokat hasonlítanánk össze, szintén igen nagy különbségeket találunk. De erről talán más alkalommal. Jávör Béla.

Három magyar vadász kalandja a lybiai sivatagban

Irtai

Gróf Széchenyi Zsigmond

Elértük a sokat emlegetett Wadi Hawar-t! Egykori folyómeder maradványa ez a Wadi, 400 kilométer hosszúságú teknő, amelynek ismeretlen edők előtt kiszáradt medencéjét eltulajdonította a sivatag. Annakidején, a geológusok szerint csekély nyolcezer éve, a sivatag elszikkasztotta a folyó vizét, világgá zavarta a folyó mentén lakókat. Azóta pedig fokozatosan temetgeti, lassu, de biztos marokkal fojtogatja a völgyben még ma is tengődő sátnya vegetációt; sárga hullámaival addig-addig takargatja, míg csak el nem tűnteti majd a föld színéről. Míg csak végleg el nem süllyed, mint azok a többi folyók, talán tengerek, azok a városok, egykori kultúrák büszkeségei, amelyek ma is ieltelenül alusznak a sárga szemfedő, a hengergő homok takarója alatt. A sivatag ragadozóállat. Kenyere a megsemmisítés. Állandóan temet, semmisít, nagy türellemmel, évezredek kitartással, de menthetetlenül.

A sivatagot nem könnyű megszokni. Nehéz rájönni az ízére. Tudom, mi hiányzik itt legjobban. A szag! Nincs semmiféle szag sem földszag, sem növényzsg, a levegő is szagtalan; ez teljesen steril, kiaszott, lelketlen vidék. Itt mintha megállt volna a Teremtés munkája. Ez annakidején kimaradhatott, erről megfeledkezett az Uristen. A sivatagot elfelejtette beburkolni. Még ez a pár bokor is, mintha műbokr lenne. Letörheted az ágát, egy cseppnyi életnedv sem szívárog belőle. Előhalottak ezek a növények.

Es soha egyetlen hang! Éjjel-nappal ez a mindent betöltő, hogy úgy mondjam, fűsikeltető csend! Még ez a néhány kis madár is néma talán. Itt még ez a kevés élőlény sem örül az életnek, ez a haldokló világ.

Fúj a szél. Hajnalban kerekedett, azóta egyre jobban dühöng. Zúg, fútyul, végetvet a nagy csendnek, amelyet tegnap úgy leszóltam. Már visszakívánom.

Füstöl az egész sivatag; egyetlen nagy porfelhő, eltűnt az ég kékje, a nap olyan, mintha alabástromgömbbe zárták volna, alig lehet megtalálni.

Szemünk, szánk, orrunk, fülünk homokkal van tele, tel van vele az ágyunk, meg az enni-valónk, a puskánk zárja megszorul a homoktól, hajadba beletörök a fésű. Ha törött darabját végigérinted torzonborz sörényeden félmarék homokkal lesz könnyebb a fejed. Még a zsebeinkből is homokot rázunk ki.

Különleges sivatagi sátraink vannak. Oldalfaluk és „padlójuk” egy darabból készült, csak a két végük nyitható szükség esetén pedig szorosan begombolható. Ennek a szélinek azonban nem imponál a szélmentes sivatagi sátor. A gombok közt is talál bejárást, kitérítve a réseket és úgy bevágja rajtuk a homokot, hogy már idebent is lapátolni lehetne. Kívül pedig úgy befújta a sátor oldalát, hogy jobban sem kell. Egész homokkőntöst épített köréje.

Ilyenkor nem szép a sivatag. Jaj, de utálatos. Különbén sem rajongok érte, de ilyenkor mindennek elmondom. Vajjon ha majd hazakerülök és az otthoni kényelemből visszatekintek ide, vajjon akkor is szidni fogom-e? Az ember olyan könnyen felejt és a természetre különben sem lehet soká neheztelni. Hiszen éppen az a baja ennek a fene Afrikának, hogy olyan gyönyörű — távolról. Akármilyen csunya néha közletről, amire hazakerülünk, úgy kizsepül, menten elfelejtjük, hogy haragudtunk rá.

De ezzel a sivatagi széllal lehetetlen kibékülni.

A tegnap lőtt adrákat még az este, az autólámpa fényében megnyuztuk. Testüket, mely itt maradt a sátor előtt, az éj folyamán kikezdte valami ragadozó. Gyanus neszre ébredtem. Halk morgás, csontropogtatás hallatszott. Tudtam, hogy a gazelláinkat dészálja valami. Óvatosan félrehúztam a sátor bejáratát, de a hold már lenyugodott, nem láthattam semmit. Csendesen lenyultam az ágyam mellett fekvő töltött puskáért, halkezembe fogtam a párnám alól előhúzott kézilámpát. Közben odakint megszűnt a zaj, észrevehették.

Vagy negyedóránál leselektem, amikor újból mozgást hallottam. Megnyomtam a lámpa gombját: négy zöldfényű szempár gyulladt ki a gazellatemetek körül. Odaduriantottam az egyik szempár alá — csend lett. Hangtalanul, szempillantás alatt eltűntek a rablók.

Kimásztam négy pokrócom alól, dideregve körüljártam a tábor, de semmit sem láttam. Nagyon bizonytalan célzás esik az ilyen rossz kis lámpa fényénél. Inkább a botomat hajítottam. Jna a zöldszemű ismeretlenek után.

Reggel kisült, hogy mégis talál a lövésem; egyik nyom véres volt; követtük is egy ideig, de hasztalan. Elmenekültek a foszogatók, de legalább megjedtek. A nyomok után ítélve hiénafarkasok (Lycan pictus) lehettek.

A hiénafarkasok, másnéven vadkutyák, Afrika legadázabb, legkegyetlenebb ragadozó. Odalent, Kelet-Afrikában, sokszor volt velük dolgom. Csordába verődve vadásznak ezek a fekete-fehér tarka, lobogó fehér farkú orosok és amelyik vadnak utánvetődnek, annak nincs menekvése. Lassú de hosszú szökésekkel üldözik kiszemelt áldozatukat, siet és nélkül, de ferdíthatatlanul. Akármilyen sebeslábú gazella a menekvő, akármekkora előnyre tesz szert, végzettszerű körlehetlenséggel haladnak az üldözők, sohasem tágítanak sosem fáradnak ki, feltétlenül elérik prédájukat. És mikor elérik, nem rántják le egyszerre, nem végeznek vele gyorsan, csak hozzá-hozzá kapnak, fúttában harapdálják, elevenen kezdik ki. Középkori kegyetlenséggel ki-nozzák halálra. Rettog is tőlük minden vad, világgá menekül a vadkutyajárta tájról. Alkalmasint az oryxokat, addaxokat is ezek a közveszélyes kuvaszok zavarhatták el.

De nemcsak kegyetlenségük, elszántságuk is bámulatos. Harmadéve a keletafrikai Massai-fensíkon győztem meg erről. Már napok óta észrevettem, hogy ritkul a vad, minden látható ok nélkül elvonul, ami kevés visszamarad, az is nyugtalan, riadozó.

Valamelyik hajnalon végre rájöttem a riadalom okára, összehotlottam a csendbontókkal: tizenegy hiénafarkással. Éppen felém tartottak. Ott nyargaltak el előttem, alig ötven lépésnyire, de nem kergettek semmit, nem fűzte őket vadászszendély, különben hamarosan otthagyták volna és nem sok kárt tehettem volna közülük. Mikor az elsőt kilőttem, a többi azonnal megállt. Kilőttem még egyet. A többiek nekiesetek szedett társaiknak, dühösen féntek, marták a döglődőket. Engem úgy felháborított az utálatos bestiák kegyetlensége, hogy rendre elintéztem mind a tizenegyet. Híromdó sem maradt közülük.

Indulás előtt a nairobi vadászhatóval külön felszólítást intéz minden vadászexpedícióhoz, hogy a hiénafarkast ne kímélje. Irtsa, ahol éri.

Ma csupán dorcás-gazellákat találtunk, meg egy szétépett struccakakas maradványait. Ez is a vadkutyák munkája. A finom homokban tisztán meglátszott minden nyom: nyitott könyv a sivatag, a struccakakas tragédiájának minden mozzanatát kiolvashattuk belőle.

Öten voltak az üldözők, de a vén struccakakas is kitartó, jó futó lehetett, soká hajszolhatták, mire kifáradt. Világosan látszott, ahol a strucc megállt, ahol feladta a menekülést és felvette a harcot. A kutyák körülfogták, de a strucc is keményen verekedett, olesón nem adta a bőrt Rendkívül erős

állat a strucc, két méternél is magasabb, hatalmas, csupaizom lábával akkorát tud rugni, hogy betörök tőle akármilyen vadkutyaborda. Mintegy száz-méteres körben folyt a viadal, háromszor is sikerült a struccnak kiszöknie a kutyakörből, de negyedszer mégis legyűrték.

Bármennyire sajnálom is a derék, öreg struccot, nekem kapóra jött. Végre van tollam, szutykos pipámat kitisztíthatom vele.

Ehatároztuk, hogy ma éjjel becsapjuk a kutyákat.

Nem sikerült. Pedig milyen ravasz módon neki-készültem! A tegnapi gazellamaradványokat összehordtuk a sátram elé, tizenöt lépésre. Közvetlen sátram mellett állt az egyik koezi, melynek lámpáit ráirányítottuk a dögre. Az autólámpa felgyújtására kötött két madzagot bevezettük a sátramba. Egyik madzagra gombot esomóztunk, hogy a sötétben össze ne tévessem a másikkal. Ha ugyanis a gombosat húztam meg, felgyulladtak, ha a gombtalant, elaludtak a lámpák. Hosszú pányvának egyik végét a döghez, másik végét az ágyam lábához kötöttük, hogy felébredjek, ha odakint rángatják a kőcot.

A töltött puskát magam mellé készítettem. Ki-

Saját érdekében
kérje mindig a cukrot, sőt és lisztet
50 kgr.-os papírzsák

csomagolásban, mert ezek a papírzsákok tartósak, olcsók és higienikusak.

próbáltuk a lámpákat is, nagyszerűen működtek, napali fényt szórtak a dögre — vadkutyá legyen, amelyik itt jól akar lakni.

Nem jöttek meg. Kisült, hogy hiába is jöttek volna. Mert Horthy kétszer is kimászott a sátrából, hogy a kötelemet megrángassa. Ki akart ugrasztani, de fel nem ébredtem. Jól alszik az ember ebben a finom sivatagi levegőben.

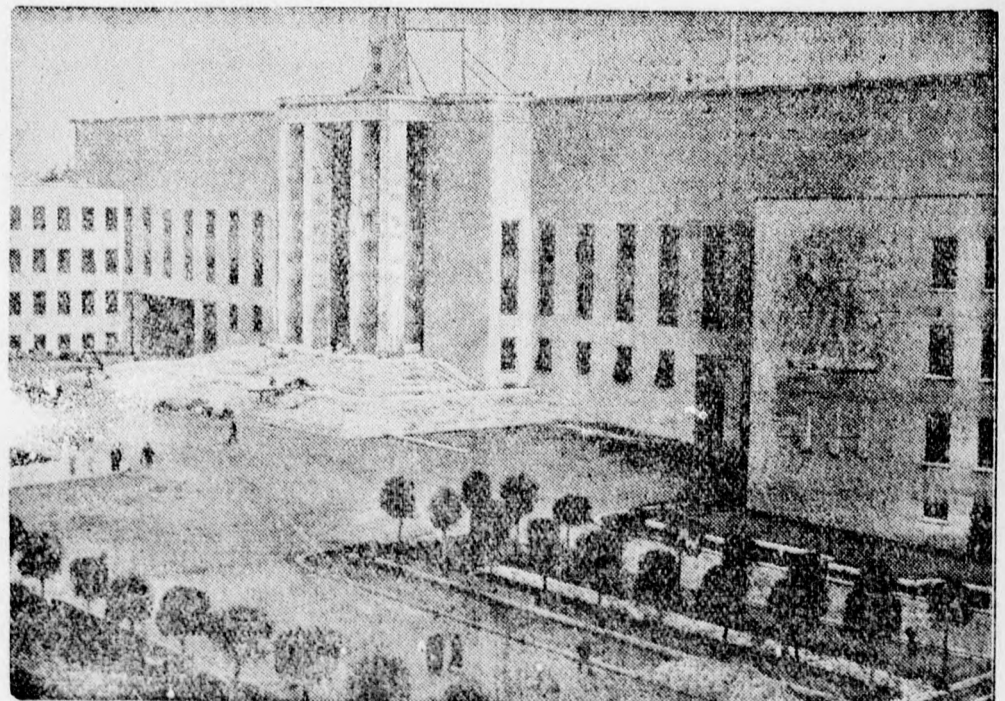
Ma útközben mégis találkoztunk a kutyákkal. Lehetek vagy tízen. Utánuk száguldottunk, golyózánort szórva feléjük. Messze voltak, menekültek a rohanó koezi is nagyon rázott, de azért két kutya beleharapott a homokba.

Vadnyomot ma sokat találtunk, elég frisseket, még sem igen láttunk vadat.

Holnap már csak egy kocsival járhatunk, annyira fogy a benzinünk. A másik kocsi a táborban hagyjuk, az lesz a „mentőkocsi.” Ha délután négy óráig nem jövünk meg, nyomom követ bennünket.

Vízfelesleggel nem dícselkedhetünk. Ismét patikai pontossággal mérjük ki a napi fejadagot. A második megint a mult zenéje. Már két nap óta hiányzik a programból.

Egész napi fáradság után hazatérve, a nap folyamán lőtt antilopokat kell kibelezni, megnyúzni, bőrüket bemérgezni, olajos puskákat pucolni, aztán mosdatlanul vacsorához ülni! A rendelkezésre álló két pohár vizet vagy megiszom, vagy a maszatos kezemet öblögethetem vele. Inkább megiszom.

A római új egyetem befejezéséhez közeledik.

Egészen modern és impozáns méretű lesz Róma új egyeteme, amelynek már a külső lépcsőzetén dolgozik a munkások tömege

SZÍNHÁZ

„Aki mer az nyer“ döntő sikere

Tegnap délután ünnepélyes keretek között nyitotta meg a cluji színház az idei szezonot. A délutáni előadás is teljesen megtelt a legelőkelőbb közönséggel és a darab kezdetétől egészen az utolsó jelenetig valóságos extázisban volt a közönség. Bátran állíthatjuk, hogy az oradeai színházban darabnak ilyen sikere még nem volt. A darab szellemes szövege, tündöklő kiállításai, képrázatos új kosztümjei, fülbemászó zenéje, a szereplők művészi játéka mind-mind eseményszámra mentek és a bemutató előadás után íté- ve, egész biztos, hogy az Aki mer, az nyer minden előadása zsúfolt nézőter előtti fog színre kerül. Az Aki mer, az nyer további előadásai vasárnap délután 6 órakor, este 9 órakor, hétfőn és kedden este 9 órakor kerül ismét színre, mindenkor rendes helyárral.

— **Délutáni előadások.** A Magyar Színház délutáni előadásai is mind szenzációk. Vasárnap délután 3 órakor Wojticky Elvira bemutatkozásával az En és a kisöcsém nagyszerű operett kerül színre, kedden délután a Vadvirág, szerdán délután a Vikki, csütörtökön délután a Sárga liliom operett, mindhárom Solymosán Magdával a címszerepben. Minden délutáni előadás olcsó helyárral.

— **Bob herceg, Solymosán Magdával a címszerepben.** Csütörtökön este a Bob herceg operett újítja fel a színház operett együttesét Solymosán Magdával a címszerepben. A darab teljesen új beállításban, új szerző rendezésben, új díszletekkel kerül színre. Ennek az operettnek bővebb ismertetésére még visszatérünk.

— **Jegyelővétel naponta délelőtt 11—1-ig és délután 4—6-ig.**

HETI MŰSOR:

November 3-án, vasárnap délután 3 órakor: **En és a kisöcsém.** (Wojticky Elvira bemutatkozása, olcsó helyárral). — Délután 6 és este 9 órakor: **Aki mer, az nyer.**

November 4. hétfő háromnegyed 9 órakor: **Aki mer, az nyer.**

November 5. kedd délután 5 órakor: **Vadvirág.** (Solymosán Magda, Szegei Sándor Stefi, Stefanidesz Ili, Jenei János, Tompa Sándor, Tóth Elek felléptével. Olcsó helyárral). — Este 9 órakor: **Aki mer, az nyer.** (Hatodszor és utoljára).

Szerda délután 5 órakor: **Vikki.** (A címszerepben: Solymosán Magdával, olcsó helyárral). — Este román előadás.

Csütörtök délután 5 órakor: **Sárga liliom.** (Solymosán Magdával, olcsó helyárral). — Este háromnegyed 9 órakor: **Bob herceg.** (Teljesen új betanulásban, a címszerepben Solymosán Magdával).

Péntek háromnegyed 9 órakor: **Történekmég csodák.** (Abraham Pál világhírű nagyoperettje, először. Páratlanul ragyogó kiállításban. Szegei Sándor Stefi, Stefanidesz Ili, Wojticky Elvira, Jenei János, Tompa Sándor, Kőszegi Margit, Borovszky Oszkár, Ihász Aladár, Csóka József, Rajnai Sándor fellépésével. Rendező: Gróf László).

Szombat délután 5 órakor: **Történekmég csodák.** (Másodszor, rendes helyárral). — Este 9 órakor: **Történekmég csodák.** (Harmadszor).

Vasárnap délután 3 órakor: **Ma éjjel szabad vagyok.** (Olcsó helyárral). — Délután 6 órakor: **Történekmég csodák.** (Negyedszer és utoljára). — Este 9 órakor a Katolikus Körben: **Magnás Miska.** (Teljesen új rendezésben, mérsékelt helyárral).

CLUJ:

Vasárnap délután 3 órakor **Botcsinálta doktor.** Előtte: **Kénytelen házasság.** (Olcsó helyárral).

Vasárnap délután 6 órakor: **Jó üzlet.**

Vasárnap este 9 órakor: **Jó üzlet.** (Rendes bérlet 9.)

Hétfő este fél 9 órakor: **Jó üzlet.**

ARAD (Szendrei-társulat):

Vasárnap délután 5 órakor: **Mosoly országa.**

Hétfőn este fél 9 órakor: **Mosoly országa.**

Kedden este fél 9 órakor: **Szerelemből elégtelen.** Vagyjáték bemutató. A prózaegyüttes bemutatkozása.

Szerdán este fél 9 órakor: **Szerelemből elégtelen.**

Csütörtök este fél 9 órakor: **Mosoly országa.**

Péteken este: **Román előadás.**

Szombaton délután 5 órakor: **Iglói diákok** Ifjúsági és népelőadás. Nagyon olcsó helyárral. — Este: **Román előadás.**

EG-MURES:

Vasárnap délután 3 órakor: **Aki mer, az nyer.**

Vasárnap délután 6 órakor: **Szépségkirálynő.**

Vasárnap este 9 órakor: **Pacsirta.** (Lehár operett).

N E FELEDJE EL, HOGY A SORSJÁTÉKOT

a híres orvostanár,

Dr. JOAN CANTACUZINO

alapította, amikor közegészségügyi miniszter volt.

Azóta minden közegészségügyi miniszter egyformán megállapította, hogy a Sorsjáték haszna az ország közegészségügyi állapja számára rendkívüli fontossággal bír. Tökéletes terve szerint, amely mindenkinek pontosan megmutatja, mit kér és mit ad az ÁLLAMI SORSJÁTÉK, nem szegényíttél senkit, ellenben máig az emberek ezreit tette gazdagga az egész országban és minden társadalmi rétegben.

NOVEMBER 15.-én az első osztály HUZÁSA.

Vásároljon idejében sorsjegyet, hogy részt vegyen fokként a négy osztályban.

Most kínálkozik a legszerencsésebb alkalom!

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja szavankint 3 lel, vastagabb betűvel 6 lel. Legkisebb apróhirdetés ára 30 lel. (Az állástkeresőknek 33 százalékos kedvezmény).

Adás-vétel

Központi fűtőtest eladó. Oradea, Str. Co-gălniceanu 17.

15 levelű filodendra olcsón eladó. Oradea, Str. Scoalei 10.

Eladó egy rövid mormota bunda, kis termetre, barok ebédli antikszekrény, könyvszekrény. Oradea, Strada Bratianu No. 21.

Egy jó hangu zongora jutányos áron eladó. Oradea, Str. Pompiliu 3. utcai lakás.

Lakás

Kiadó egy szoba konyhás lakás. Str. Ep Pavel 17.

Kiadó utcai 1 szoba 1 kamara szuterinbe. Oradea Take Jonescu 15.

Tanító- vagy tisztviselőnének kiadó szép butorozott szoba. Oradea, Strada Aurel Vlaicu No. 39.

Alkalmazás

Üvegtetejű és üvegajtós üzleti pultot keres megvételre Gyógyszertár, Str. Vlăhuta No. 46.

Jókarban levő rövid keresztűros zongorát, esetleg pianót megvételre keresek. Cim a kiadóban.

Oltárképeket, kétoldalas jobogóképeket, stációképeket, vászonra festve, művészi kivitelben szállít. templomokat újrafest és aranvozt. Herling István ak. festő Siria, Jud. Arad.

Házasság

Magasrangu, középkori, erdélyi állami tisztviselő házasság céljából egy 32-40 év közötti, római katolikus, finomlelkű, művelt, csinos, házias, zagyonos uri leány vagy gyermektelen özvegy urinő ismeretséget keresi. Szíves választ fényképpel november 10-ig e. lap kiadóhivatalába kér. „Egyetértés, boldogság” jellegre. Diszkréció. Közvetítő kizárva.

Különféle

LEGTÖBBET fizet aranyért, ezüstért, briliánsért **HERBST** ékszeráruház, Regele Ferdinand No. 3.

Cserépkályhák átrakását 10 évi, javítását 1 évi jótállással készítem. Besenyei István kályhás, Oradea, Str. Rosiorilor 15. és Str. Alexandri 13.

PŰHA OLMOT állandóan vesz a Szent László nyomda r. t. Oradea, Strada Regele Carol No. 5.

Zenker Margit szabászati szakiskoláját áthelyezte Regele Ferd. 44. szám alá. Újabb tanfolyam kezdődik.

Nyomatványokat rutinos aron, csinos kivitelben készít a **Szent László nyomda Rt.** Oradea, Katolikus Kör.

Pianinót bérbe keresek. Str. Paul Chinez 3. (Calea Dorobantilor mellett).

Megérkezett

az eseményszámba menő

„VIGILIA”

harmadik kötete.

Előfizetési ára egész évre (4 kötet) 250 lei, egy kötet ára 70 lei.

Egyedüli megrendelő hely:

az Erdélyi Lapok könyvosztálya.

Csakis előze es befizetéssel küldjük az egyes köteteket.

